

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОЛОГО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**Кафедра технології виробництва і переробки продукції тваринництва
та кінології**

До захисту допускається
В.о.завідувача кафедри технології
виробництва і переробки продукції
тваринництва та кінології
_____Олександр КИСЕЛЬОВ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за другим рівнем вищої освіти

на тему: **«Оцінка популяції собак породи сибірський хаскі
в Україні»**

Виконала: _____ Морозова Ольга Михайлівна

Група _____ З КІНОЛ 2301м

Науковий керівник: _____ Ладика Любов Миколаївна

Суми – 2025

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	3
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	5
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ.....	9
1.1. Історія походження породи сибірський хаскі	9
1.2. Особливості племінної оцінки сибірського хаскі	17
1.3. Їздовий спорт як критерій оцінки робочих якостей хаскі.....	23
1.4. Сучасний стан породи в Україні.....	25
1.5. Особливості розведення та проблеми зі здоров'ям сибірських хаскі.....	29
РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛ, УМОВИ І МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ РОБОТИ...	34
2.1. Місце та об'єкт досліджень.....	34
2.2. Методика виконання роботи.....	35
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	37
3.1. Загальний огляд стану популяції собак породи сибірський хаскі в Україні	37
3.2. Оцінка за показниками екстер'єру племінного поголів'я собак породи сибірський хаскі в Україні	40
3.3. Оцінка за робочими якостями сибірського хаскі в Україні.....	48
ВИСНОВКИ	54
ПРОПОЗИЦІЇ ВИРОБНИЦТВУ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	56
Додаток А.....	59
Додаток Б.....	67
Додаток В.....	69

АНОТАЦІЯ

Морозова О.М. Оцінка популяції собак породи сибірський хаскі в Україні. Дипломна робота магістра за спеціальністю 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва, освітньо-професійної програми «Кінологія», Сумський національний аграрний університет. Суми, 2025 рік. Обсяг роботи: 70 сторінки, 6 таблиць, 12 малюнків, з них 6 фотографій, 30 джерел інформації.

Метою дипломної роботи є аналіз популяції собак породи сибірський хаскі в Україні та надання рекомендацій з удосконалення їх племінних якостей.

Результати досліджень: проведений аналіз структури поголів'я собак породи сибірський хаскі в Україні. За оцінкою показників екстер'єру, лінійних промірів та індексів тілобудови доведено, що досліджене поголів'я собак, яке зареєстроване у Кінологічній Спілці України, відповідає стандартам породи FCI. Визначені загальні показники екстер'єру для псів та сук породи. Доведено, що племінна робота з породою ведеться на достатньому рівні, про що свідчать високі оцінки на екстер'єрних виставках та отримані титули не тільки в нашій країні, але також і закордоном. Проведений аналіз робочих якостей собак за результатами участі у змаганнях з їздового спорту. Надані рекомендації для подальшої селекційно-племінної роботи з породою в країні.

Ключові слова: сибірський хаскі, порода собак, оцінка екстер'єру, їздовий спорт.

ANNOTATION

Morozova O.M. Assessment of the population of Siberian Husky dogs in Ukraine. Master's thesis in the specialty 204 Technology of production and processing of livestock products, educational and professional program "Cynology", Sumy National Agrarian University. Sumy, 2025. Volume of work: 70 pages, 6 tables, 12 figures, of which 6 are photographs, 30 sources of information.

The purpose of the thesis is to analyze the population of Siberian Husky dogs in Ukraine and provide recommendations for improving their breeding qualities.

Research results: an analysis of the structure of the Siberian Husky dog population in Ukraine was conducted. Based on the assessment of exterior indicators, linear measurements and body composition indices, it was proven that the studied dog population, which is registered with the Cynological Union of Ukraine, meets the FCI breed standards. General exterior indicators for males and females of the breed have been determined. It has been proven that breeding work with the breed is carried out at a sufficient level, as evidenced by high scores at exterior exhibitions and titles received not only in our country, but also abroad. An analysis of the working qualities of dogs based on their participation in riding competitions was conducted. Recommendations were provided for further selection and breeding work with the breed in the country.

Keywords: Siberian Husky, dog breed, exterior assessment, riding sport.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ВГО КСУ – Всеукраїнська Громадська Організація «Кінологічна Спілка України»

і-н - інші

ЇС - їздовий спорт

км - кілометр

км/г-кілометр/годину

КСУ – Кінологічна спілка України

м. - місто

НК ПІП- Національний Клуб Північних Їздових Порід

р-к- розплідник

хаскі- сибірський хаскі

EDS- Euro Dog Show

FCI/МКФ – Міжнародна Кінологічна Федерація

WDS – Чемпіонат Мира

М – середня арифметична величина

m – похибка середньої арифметичної величини

Cv – коефіцієнт варіації

ВСТУП

Одомашнення тварин почалося більше 15 000 років тому з багаторічних відносин між вовками та людьми - мисливцями і збирачами - і стало однією з найважливіших подій в історії людства. Генетичні дослідження встановили, що сірий вовк є найближчим живим родичем собаки. Це був не випадковий процес. Існує багато доказів самостійного одомашнення, а потім систематичного розведення диких вовків у домашніх собак. Клімат та умови життя підштовхнули людей до активного одомашнення диких тварин. Так почалась історія сучасних порід собак. [2,7]

Спочатку дикий вовк був одночасно і домашнім напівпсом і в той же час вкрай вільним, в порівнянні з сучасними собаками. Навіть зараз в деяких північних народностях зберіглось це ставлення, їх не хвилює де собака облаштує сама собі місце для сну: їх собаки живуть не на прив'язі або в будках, самі собі риють нори в снігу для відпочинку, але при цьому йдуть на полювання з людиною і можуть везти поклажу. Тобто це не пряме підкорення собак людям, а свого роду взаємовигідне співробітництво або симбіоз. [2,7]

Це дослідження вивчає одну з аборигених порід, порід, які вплинули на хід історії людства, освоєння нових земель Аляски, Далекого Сходу, Чукотки, Камчатки та ін. - сибірського хаскі (надалі - «хаскі»). За чукотським повір'ям, дві хаскі охороняють ворота в рай. Вони не пропускають тих, хто був жорстокий до собак, протягом свого життя на землі. [16] Термін «хаскі» (спотворене слово «ескі») спочатку стосувався ескімосів. Згодом ця назва закріпилася за ескімоським хаскі. Це собаки з густою шерстю, гострою мордою зі стоячими вухами і прямим хвостом. Коли перші чукотські собаки прибули до Північної Америки, їх називали сибірськими хаскі, щоб відрізнити їх від ескімоських хаскі, і ця назва збереглася до наших днів. Історія зберегла для нас імена людей, які були біля витоків цієї

заводської породи. Цей і торговець хутром, родом з Російської імперії, Вільям Гусак (брав участь в аляскинській гонці в 1909 році), і шотландський золотошукач Фокке Мол Ремсі (1911), і торговець хутром Олаф Свенсон, якій серйозно вивчав чукотську практику утримання і розведення цих собак в кінці 1930-х років, і, звичайно ж, легендарний каюр Леонард Сеппала. [1,2,3,4]

Вибір цієї породи природний, адже хаскі - це жива енергія! Собака - інстинкт! Собака - рух! Хаскі - твій друг! З власною думкою, котрий буде любити вас, але ви теж любите і поважаєте його думку. Хаскі - "дітина-вундеркінд, який ніколи не виростає. Неймовірно розумний, непосидючий, шкодливий і допитливий ". Хаскі не сприйме агресії і жорстокості. Хаскі потрібно довести, що ти розумніший, сильніший і хитріший і все це без агресії і жорстокості, доведеться повністю «включати мозок і працювати, працювати». Ви повинні вміти з ними домовлятися, йти на компроміси, як би дико це не звучало. Вони мають право мати власну думку, це право, вони відстояли в снігу, перевозячи товари, які потрібні були людям, де каюр покладався на їх інстинкти і чуття.

Це не службова порода собак, вони не зобов'язані «приносити вам тапки та за клацанням пальців виконувати ваші команди»! Їм не цікаво виконувати команду «Апорт» 10 разів поспіль, хаскі просто не розуміє, навіщо вона приносить вам апорт, якщо ви його знову викидаєте... Якщо ви хочете на сто відсотків слухняності і підпорядкування – обирайте службову породу, але не хаскі!

Відмінний фільм - бич будь-якої породи. Багато людей, подивившись фільми, закохалися в красу цих собак, в нереальні блакитні очі і почався «Бум на хаскі». Але через деякий час ці красені почали масово поповнювати ряди бездомних собак. Хтось загубився - найчастіше через цікавість - «А, що там за горизонтом». Хтось «загубився» спеціально, бо власники не впорались з темпераментом цієї породи. Хтось втік від жорстоких господарів у пошуках кращого для себе життя.

Враховуючи комерціалізацію цієї породи тільки за рахунок «незвичайних блакитних очей» питання якісного розведення стоїть дуже гостро і вивчення сучасного стану справ в Україні визначає актуальність роботи.

Метою нашого дослідження є аналіз популяції собак породи сибірський хаскі в Україні та надання рекомендацій з удосконалення їх племінних якостей.

Об'єктом дослідження є поголів'я собак породи сибірський хаскі, що зареєстроване в ВГО «Кінологічна Спілка України».

Предметом дослідження є показники екстер'єру та робочих якостей собак.

Основним завданням дослідження є:

- аналіз структури популяції собак породи сибірський хаскі Кінологічної Спілки України;
- дослідження показників екстер'єру та типових недоліків в популяції;
- аналіз генеалогічної структури поголів'я породи;
- оцінка робочих якостей хаскі;
- надання пропозицій щодо вдосконалення екстер'єрних та робочих якостей популяції собак породи сибірський хаскі.

РОЗДІЛ 1

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Історія походження породи сибірський хаскі

Вважається, що їздові собаки є прямими нащадками найдавніших примітивних собак півночі Європи та Азії, які сформувалися ще в неоліті. Історія та виживання багатьох корінних народів з території Арктики і субарктичного Східної Сибірі, нерозривно пов'язана з їзовими собаками. [3]

Наскельні малюнки, знайдені на північному озері Байкал, свідчать про те, що перші їздові собаки існували вже чотири тисячі років тому. Стародавні мисливці, кочові на Анадирському плато, просто не вижили б без собак в суворих умовах північного краю. На собачих упряжках вони перевозили все своє спорядження та мисливську здобич. Хоча собаки не такі міцні, як олені, вони більш стійкі і краще пристосовані до вічної мерзлоти тундри. [12]

У 1853 році дослідник Хупер описав східно-чукотських їзових собак. Він зазначив, що, чукотські собаки менші за розміром в порівнянні з північноамериканськими їзовими собаками есків, у них вузчі голови, більш легке складання тулуба; шерсть середньої довжини, дуже щільна, забарвлення дуже різноманітні. Донедавна східні чукотські собаки були досить ізольованою популяцією, це було пов'язано з відокремленим життям чукчей. Інколи, щоб освіжити кров своїх їзових собак, чукчі злучали їх з вовком, прив'язуючи сук у тічці в певних місцях в віддаленні від людських помешкань. Через декілька поколінь для роботи в упряжках використовували собак з сумішню вовчої крові. Розведення велось виключно на основі робочих якостей. Більшість сук вбивали при народженні, залишаючи кілька для продовження роду. Цуценят запрягали на

наступну зиму після народження, а тих, хто не відразу проявив здатність працювати в упряжці, прибирали відомим чином. [2,12,19]

Злучатися з суками могли тільки найкращі пси, яким дозволяли бігати вільно після роботи. Решта псів кастрували, що усувало конфлікт між собаками в упряжці. Їздовим собакам доводилося багато працювати при екстремально низьких температурах, тягнути великі навантаження і бути дисциплінованим. Абсолютна слухняність собак досягалася за допомогою батога або палиці. Однак ця зброя служила для покарання тільки в найгостріших ситуаціях: чукчі і ескімоси поважають собак. Собаки не тільки використовувалися для роботи в упряжках, вони також використовувалися для палювання на оленів, та інших парнокопитних, використовувалися для полювання на ведмедів та тюленів у продушинах. З собаками ділилися всім: їх годували так само, як і самих людей. Чотирилапі помічники вдень працювали, а вночі своїми тілами допомагали господареві зігрітися. Собаки на півночі завжди були частиною релігійних обрядів. [1,2,3,11]

Як чукчинські їздові собаки вплинули на походження хаскі?

У 1867 році Росія продала право користування Алясці США. А з початком «золотої лихоманки» в 1897 року, після відкриття Клондайкського золотодобувного району на північному заході Канади, тисячі людей кинулися на Аляску. Лише за один день 1 серпня 1900 року «золота лихоманка» принесла 18 000 золотошукачів на захід Аляски. Так було закладено місто Ном. Взимку до приїсків можна було дістатися єдиним видом транспорту - собачими упряжками. Зазвичай впрягали маламутів, а також різноманітних собак, якіх привозили з собою емігранти. У 1907 році в Номі був створений Кеннел-клуб для організації гонок. Перша гонка на собачих упряжках була організована в Номі як розважальний захід в 1908 році за ініціативою Скотті Аллана, прозваного арктичним льодовим королем. Відстань від Ном до Хендла і назад становила 656 км («Всеаласкінське парі»). Успіх був неймовірний. У наступному році маленькі, швидкі і витривалі собаки, що належали

якомусь Тарструпу, прийшли третіми. Торговець хутром Гусак купив їх у Сибіру в селі Марків на березі річки Анадир (Чукотський край). Оцінивши можливості цих собак, шотландець Рамзі купив ще 70 хаскі в Сибірі. Він найняв каюра на ім'я Джонсон, який зумів привести упряжку першими в гонці 1910 року. Сибірські собаки прославилися в США і Канаді. Навіть ескімоси тоді почали замінювати своїх тяглових маламутів на хаскі, якщо потрібно було зробити поїздку без великого вантажу швидкою. [12,16,19]

Леонард Сеппала (рис.1) з Норвегії прибув на Аляску в 1901 році, і з 1915 року він виграв багато гонок зі своїми собаками (його їздові собаки були придбані в Сибірі). Сеппала був визнан як найшвидший каюр, він вигравав гонки послідовно кілька років поспіль.

Рис.1. Леонард Сеппала і його собаки

Саме він увійшов в легенду взимку 1925 року, коли в Номі спалахнула епідемія дифтерії, і людям терміново потрібно було дістати сироватку з Ненани - єдиний порятунок. Це був путь довжиною в 658 міль (1053 кілометра), якій можна

було подолати за 9 днів. Вони обладнали декілька собачих упряжок, які естафетою, незважаючи на хуртовину і п'ятидесятиградусний мороз, пройшли цю дистанцію за п'ять з половиною днів. Декілька каюров змінювали один одного протягом 127 годин, подолавши в цілому близько 1000 миль. В околицях Нема в цей час спостерігалися часті бурани і хуртовини, температура коливалася від -30°C до -70°C , тому вибір припав на доставку з Анкориджа, так як літаки Сіетла не були пристосовані до польотів в таких умовах. Перша команда собак була відправлена в Ненану, щоб зустріти антитоксин поїзд з Анкориджа.

Каюр Вільям Шеннон під прізвиськом «Дикий Білл» взяв вантаж та покинув Невену 27 січня о 23:00. Його дев'ять маламутів проїхали 52 милі від Ненани до Толована. Температура впала з мінус 30°C до мінус 50°C . Ден Грін керував 2-м етапом гонки від Толовни до Менлі Хот-Спрінгс (32 милі). Джонні Фолгер, уродженець Атабаски, зі своєю командою пройшов 3-й етап від Хенлі Хот-Спрінгс до Фіш-Лейк на 28 миль. Сем Джозеф, член племені Танана, пройшов 4-й етап від Фіш-Лейк до Танани - 26 миль при мінус 38°C .

Ніколай Тит пройшов 5-й етап за 34 милі від Танани до Калланде [30].

Едгар Калланде, працівник поштового відділення, був каюром 6-й команди, пройшов 30 миль від Найн Міле Кабін до Коркінеса. Гаррі Пітка пройшов 7-й етап гонки 30 миль від Коркінеса до Рубі. Білл МакКарті тав каюром 8-го етапу довжиною 28 миль від Рубі до Вишки Грик. На його шляху випала перша снігова буря всього заїзду при мінус 40°C . Поставивши ватажком пса на ім'я Принц, він не прорахувався, а прибув у Вишки Грик об 11 годині ранку 29 січня. Едгар Ноллнер, 21-річний каюр, пройшов 9-й етап в 24 милях від Вишки Грика до Галени. Лідером собак був восьмирічний аляскинський маламут Діксі. Його, як знавця своєї справи, разом з усіма іншими собаками Едгар передав своєму братові Джорджу. Джордж Ноллнер пройшов 10-й етап у 18 миль від Галени до Бішопс Маунтін. Чарлі Еванс, 21-річний каюр, пройшов 11-й етап у 30 миль від Бішопс Маунтін до Нулато. Він почав свою

подорож з Бішопс Маунтін о 5 годині ранку при жахливій температурі мінус 64°C. Прибув з собаками в Нулато в 10:00 ранку, пройшовши свої 30 миль всього за п'ять годин. Він зберігав швидкість, щоб скоротити час, необхідний для обмороження області паху собак, чого, на жаль, не вдалося уникнути всім. Томмі Патсон пройшов 12-й етап в 36 миль від Нулато до Калтага. Цей шлях Патсон приїхав всього за три з половиною години - все тому, що собаки повели за досить прямою і гладкою трасою, яку використовували для перевезення пошти. Його швидкість (близько 10-11 миль/год) стала найвищою у Великій гонці. Каюр Джек Скрю пройшов 13-й етап у 40 милях від Калтагу до Олд Вумен Кабін. Запам'ятався тим, що допоміг лідеру своїх саней: у місцях, де видимість була абсолютно нульовою. Джек Скрю біг поруч з ним, щоб освітити шлях. Вони приїхали до Олд Вумен Кабін в п'ятницю ввечері о 21 годині 10 хвилин. Його середня швидкість була десь 6 миль в годину по складній ділянці шляху. Віктор Анаджик, ескімосець, пройшов 14-й етап в 34 милі від Олд Вумен до Унадаклеета, він пробіг свою 6-годинну дистанцію в санях з 11 собак, і прийшов до Унадаклеета в суботу вранці о 03:30. Майлз Гонангнан, ескімос пройшов 15-й етап в 40 миль від Унадаклеета о Шактоліка. Генрі Іванов повинен був очолити 16-й етап, але ледь відїхавши від Шактоліка його собаки напали на оленя та спутали упряжь, перегонула сані з вантажем. Поки він приводив до порядку своїх собак, вантаж був перехоплений 48-річним Леонардом Сеппалом, великим місцевим каюром, з лідером собак хаскі Того, який щоб наздогнати час кинувся на повній швидкості вниз по шляху. Сепалла, пройшов 91 миллю від Шактоклика до Головіна. Власне, Леонард повинен був зустріти сироватку в Нулато, куди він приїхав з Нома. Потім він подїхав з Нулато ще ближче - до Ісаака Пойнта, і в результаті на всіх парах кинувся рятувати вантаж в Шактоліку. На його етапі температура була мінус 30°C, Сеппала знову зіткнувся з сильним вітром і темрявою. Щоб заощадити дорогоцінний час, Леонард ризикнув зробити короткий розріз по

льоду, заощадивши 20 миль. Хуртовина сліпила. Для безпеки саней і вірного шляху він зробив ставку на досвід Того, і собака його не розчарувала [30].

Кожна їдова собака грала життєво важливу роль, але лідер повинен їх вести. Такий лідер, як Того, крім того, що був хоробрим і витривалим, був слухняним і мав таємничий інстинкт знайти слід і передбачати небезпеку. Вітер погрожував зламати лід у будь-який момент. Того вів команду через зону з виїмчастими краями, в той час як лід скрипів під саньми, ризикуючи ось-ось зламатися. На північному узбережжі затоки Нортон Бей Леонард зупинив сани, відвів собак до хатини місцевого поселення і добре їх нагодував, потім забрав сироватку з саней, щоб вона не перемерзла, і став спостерігати за погодою у надії, що буря вщухне. Однак буран тривав, температура була в межах мінус 30°C. Леонард повернувся до саней і почав гонку в умовах, які ніхто не витримав. Але питання стояло життя та смерті дітей Нома. Коли він дістався до будинку Декстерс-роуд у Головіні, його собаки впали без сил. Сироватка знаходилася всього в 78 милях від Нома. Загалом команда Сепалли пройшла неймовірну відстань 260 миль (це 418 км)! На момент гонки їх лідеру Того було 12 років! Чарлі Олсон пережив трагічні моменти 17 етапу - він пройшов 25 миль від Головіна до Блаффа на семи аляскинських маламутах з лідером на ім'я Джек. Вони йшли при температурі мінус 30 ° C і при жахливому, різкому вітрі 40 миль на годину. Кілька разів його сани збивалися з дороги сильними поривами вітру. Холод робив рух собак все більш прикутим. Чарлі кілька разів зупинився і загортав кожну собаку в ковдру, щоб запобігти замерзанню. Для цього йому довелося зняти рукавички і жахливо постраждати від обмороження власних пальців і долонь. На жаль, дві його собаки трагічно загинули в дорозі, не витримавши умов. О 19:30 Чарлі прибув із залишками собачої команди в Олсон РоадХаус Блафф. Гунар Каасен пройшов останній, 18-й етап, 53 милі від Блаффа до Нома з лідером команди на ім'я Балто. За сім з половиною годин сироватку було доставлено до міста, яке надіслало сигнал лиха - заморожена, але неушкоджене,

вона було негайно використана. Через п'ять днів епідемія була повністю зупинена ескімоськими, індійськими і білими каюрами, які опираючись на обраних ними собак, доставили сироватку в цій Великій Гонкі Милосердя. Пересувні сани розтягнули свою витривалість до межі. Антитоксин передавався з однієї замерзлої руки в іншу, в останні сани, вселяючи надію в чекаючих мешканців Нома. 674 милі героїчна подорож була завершена за рекордні 127 з половиною годин. З 23:00 27 січня з Ненани Аляска проводить лютневі пробіги північних їзових собак до 05:30 2 лютого в Номі. На честь собак-учасників доставки сироватки в Ном протягом багатьох десятиліть - **2 лютого** - відзначається як день двох порід - хаскі і маламутов, без яких порятунк поселення був би неможливим [30]

Вважається, що остання доставка чукотських собак на Аляску здійснена в 1930 році торговцем Свенсоном. Він придбав ретельно відібраних собак у північно-східному Сибіру, за деяких він заплатив по 150 доларів. Однак американці провозили на Аляску їзових собак не тільки з Чукотки, але і з Камчатки і Колими.

Порода сибірський хаскі була визнана Американским кеннел-клубом за ініціативою заводчиків Мілтона та Еви Сілей у 1930 році, стандарт вийшов в 1932 році. Що стосується назви породи, то слово «хаскі» використовується американцями для позначення ескімосів і їх їзових собак. У 1938 році був організований «Сибірський хаскі клуб Америки». [1]

У Західній Європі хаскі з'явилися в 1950-х роках, а в 1966 році порода була визнана FCI. Слід зазначити, що давно після 100 років тому чукотських їзових собак забрали з Сибіру і використовували разом з собаками інших порід для створення американської породи - хаскі, багато що змінилося. Західних хаскі, хоч і називають сибірськими, не можна прирівняти до уцілілих собак північного сходу Росії (Чукотський півострів). Хаскі - одна з 20 найпопулярніших порід в Канаді і США.

Західна публіка була шокована хаскі насамперед своїм «вовчим» видом, вони асоціювались зі створенням суворої природи. Важко повірити, що ця собака надзвичайно доброзичлива і повністю позбавлена будь-яких ознак агресії по відношенню до людини. Але хаскі зовсім не схильний підкорятися першому наказу, як навчена вівчарка. Хаскі дуже розумний, чуйно фіксує настрій господаря, але не можна змусити його працювати «як годинник» в програмі слухняності, так як характер цієї породи досить самостійний. Зовсім інша справа, коли ця собака береться за «свою справу»: в саях хаскі проявляється весь його інтелект і невтомна праця. Це їдова собака, і придбати її в якості прикраси для дому, як м'яку іграшку на диван не тільки безглуздо, але і в чомусь жорстоко.

Хаскі добре уживаються в групі своїх сородичів, суворо дотримуючись закону ієрархії. Собачі бої служать тільки для з'ясування відносин і не закінчуються кривавими бійками. Хаскі любить свободу. Хаскі, на відміну від інших собак, не гавкають, а виють або верещать. Це ще одна особливість породи, що дозволяє порівняти її з вовком. Великою перевагою цієї породи є відсутність характерного собачого запаху, навіть коли шерсть намокає під дощем. Сторожовий інстинкт не виражається в хаскі, але собака не проявляє страху перед незнайомими людьми. [16,17,18,25]

Хаскі - здорова собака, довгожителька, легко розмножується, не страждає спадковими захворюваннями. Слід включати в раціон більше білкового корму, особливо в період навантаження. Не можна влаштовувати напружені тренування в жарку погоду, так як собаки можуть постраждати від теплового удару. Догляд за хаскі дуже простий: періодично собаку чистять щіткою, а в період линьки щодня розчісують частим гребінцем. [21,22,23]

1.2. Особливості племінної оцінки сибірського хаскі

Стандарт породи сибірський хаскі зареєстрован в МКФ під № 270 в групі 5 - шпіци і примітивні види собак, секція 1 - Північні їздові собаки. Без робочих випробувань, згідно з номенклатурою породи FCI. Країна походження- США.Дата прийняття на постійній основі в FCI 08.09.1966.Останні зміни чинного стандарту відбулись 14.11.2022.Офіційна автентична мова: англійська.Статус: Визнаний на постійній основі.Застосування: їздова собака [5]

При експертизі сибірського хаскі завжди необхідно пам'ятати про його походження і призначення. Хаскі - витривалий їздовий собака, що бігає на великі відстані. Стандарт був написаний з перших собак та їхніх нащадків, а ці собаки були робочими. Предки наших сучасних сибірських хаскі - допомагали північним народам протягом тисячоліть виживати в дуже складних кліматичних умовах, щодня споживаючи мало їжі і долаючи величезні відстані. Наш стандарт нагадує нам про це, тому що він описує хаскі наступним чином: він характеризується плавними рухами, без особливих зусиль. Він найбільш ефективний для перевезення невеликих вантажів у санях з помірною швидкістю на великі відстані. Пропорції і форма тіла відображають цей основний баланс сили, швидкості і витривалості. При суддівстві сибірського хаскі потрібно мати на увазі цей образ бігуна на довгі дистанції. Дивлячись на сибірську хаскі в профілі з центру кільця, шукайте кілька речей. Шукайте пропорції, необхідні стандартом, довжина тіла хаскі (вимірюється від плечового суглоба до сідничного бугра) трохи більш ніж висота собаки в холці. Це надає сибірському хаскі дещо прямокутний контур. Але ця пропорція повинна супроводжуватися довгими лапами, описаними в стандарті: «Відстань від ліктя до землі трохи більше відстані від ліктя до верхньої точки холки». Це дуже важливо для здатності хаскі виконувати свою роботу. Багато інших робочих порід

вимагають співвідношення 50-50, але це не співвідношення хаскі. Причому ці подовжені лапи повинні визначатися світністю під корпусом собаки [1,20].

Також шукайте добре нахилене плече, що складається з лопатки і плечової кістки приблизно однакової довжини (хоча в стандарті це не підкреслюється). Правильна плечова структура проявляється, коли передня лапа стоїть уздовж опущеної з холки прямовисної лінії. Кути задніх кінцівок також повинні бути хорошими, в балансі зі структурою плеча. Хаскі повинен мати помірний перехід від чола до морди, морда дорівнює довжині черепної частини.

Голова - в правильній пропорції до тулуба, на вигнутій ший середньої довжини, плавно впадаючи в тулуб. Верхня лінія повинна бути прямою і горизонтальною, а хвостовий вихід знаходиться трохи нижче верхньої лінії, оскільки круп трохи нахилений. Хаскі має злегка підібраний живіт, який виділяє правильну вагу (пропорційно зросту) і стан собаки. Якщо деякі з цих ключових моментів не є очевидними на перший погляд, їм слід приділити особливу увагу під час ручного обстеження [20].

Темперамент хаскі можна визначити, підійшовши до собаки. Пам'ятайте, що не властиво породі стояти на рингу в якості статуї. Але собака повинна дозволити підійти, оглянути і відчути себе. Хаскі може повністю ігнорувати вас, переслідуючи «смачненьким», «цілувати» вас або робити інші дурниці, що здебільшого розчаровує свого хендлера. Але він ніколи не проявляє боязкості або агресивності. Звичайно, молода собака, яка вперше знаходиться на рингу, може бути трохи невпевненою, але це не зовсім боязкість. Хоча темперамент у сибірської хаскі зазвичай дуже хороший, завжди корисно тримати собаку однією рукою від початку і до кінця ручного огляду.

При огляді голови спереду зверніть увагу на наступні відмінні риси для породи: мигдалеподібні, косо поставлені очі (які можуть бути будь-якого кольору і в поєднанні кольорів); середніх розмірів, трикутні, добре подовжені, високо

посаджені вуха; морда, що поступово звужується, дорівнює довжині черепа. Різні плями на обличчі можуть призвести до оптичних ілюзій, це також потрібно враховувати. Намагайтесь подумки проігнорувати їх і правильно оцінити розмір. Якщо частини голови - це форма і положення очей, довжина морди, стоп і вуха правильні, типовий бешкетний вираз буде там. Також пам'ятайте, що єдине, що говорить стандарт про зуби, це те, що прикус - ножиці. Голова плавно переходить в добре вигнуту шийку середньої довжини [20,28]..

Грудина спереду повинна відчуватися (хоча і не вказана в стандарті) і відстань між передніми лапами повинна бути не менш ширини долоні. Хоча шерсть сибірської хаскі ніколи не повинна приховувати форму собаки, можливо, знадобиться відчутти нахил плечей руками і перевірити довжину лопатки і плечової кістки. Перші кілька ребер досить плоскі, що дозволяють вільно пересуватися. Перевірте рукою глибину грудей - щоб вона не опускалася нижче ліктя. Пам'ятайте, що для робочої їздової собаки потрібна правильна структура переда. Верхня лінія повинна бути міцною і горизонтальною, і ви повинні бачити її як у стойці, так і в русі. Ви можете перевірити нахил крупа і вихід хвоста, провівши рукою по спині до основи хвоста і обережно піднімаючи його. При огляді яєчок самців або завершенні мануального огляду відчуйте м'язи стегна.

Якщо у вас виникли питання по ногах собаки, підніміть лапу і перевірте розміри (середні), форму (овальні) і характеристики (компактність, міцність і еластичність подушечок, гарна оброслість). Правильна лапа сибірської хаскі важлива в його роботі.

При ручному огляді у вас є хороша можливість оцінити якість вовни - довжину, структуру і наявність подвійної вовни. Хоча хаскі, як правило, линяють один або два рази на рік, що впливає на загальний обсяг вовни, тим не менш, завжди слід бачити наявність двох типів волосся - м'якого густого підшерстя досить для підтримки покритого волосся і самого покритого волосся, яке складається з

захисних волосків, що лежать прямо і гладко. Остерігайтеся занадто довгої, м'якої, шовковистої або грубої вовни. Шерсть, хоч і густа, але не повинна приховати зовнішній контур собаки і ніколи не стригти волосся (крім як на лапах і на обличчі (вуса) при необхідності). У стандарті є тільки один пункт, який «серйозно покараний» і це стрижка. Правильна шерсть сибірського хаскі не вимагає ніякого втручання, і дійсно, якщо шерсть хаскі підстрижена, вона втратить свою ізоляційну здатність, що може бути смертельно небезпечно для собаки. Тому Сибірський клуб хаскі Америки (SHCA) виступає категорично проти стрижки вовни [1,28].

Пам'ятайте, що сибірська хаскі може бути будь-якого поєднання розмітки і кольору, від чорного до чистого білого, включаючи відтінки рудого і коричневого. Всі кольори однаково прийнятні. Тим не менш, ми почали зустрічати щось тривожне в породі. З'явилася «сибірська хаскі» забарвлення мерл. Американський сибірський клуб хаскі переконаний, що ген мерле не притаманний чистокровному хаскі, і таке забарвлення передбачає нечисте розведення. Американський клуб сибірських хаскі працює над цим питанням з Американським клубом розплідників. Поки ми не зустрічали цих «мерлів» у виставкових рінгах.

Три важливі речі про хвост сибірської хаскі: вихід (трохи нижче верхньої лінії зі злегка нахиленим крупом), оброслість (по манері лисячого хвоста, з волоссям приблизно однієї довжини по всьому колу) і форма (витончена серповидна крива, піднята, не закручена ні з якого боку і не лежить на спині). Перебуваючи в рінзі, хаскі може багато чого зробити з хвостом і все це нормально, поки хвіст відповідає вищевказаним характеристикам. Вимог до довжини хвоста немає, тому немає необхідності його вимірювати. Не варто бачити хвіст, піднятий над спиною в кільці. У русі хвіст хаскі може знаходитися над спиною, лежачи, хитаючись або опускаючись - добре. Приділіть краще увагу виходу хвоста, оброслості і форми; будь ласка, не турбуйтеся, як собака несе свій хвіст. Саме в русі ви бачите результат вашого візуального та ручного огляду [20,28].

Правильно складений хаскі в хорошому стані, з правильними кутами і структурою, здається, летить в рінзі. Він долає відстань з мінімальними зусиллями, ви не побачите крену холки, відскок верхньої лінії, що занадто сильно підіймаються передні кінцівки, а задні опускаються. Це буде йти «слід» при погляді спереду і ззаду, що буде видно також при огляді боку, при оцінці синхронності ніг під тілом. Він повинен рухатися всередині себе і робити це плавно, не витрачаючи сили.

Пам'ятайте, що є причина дискваліфікації сибірської хаскі і це зріст - пси вище 60 см, а суки вище 56 см в холці. Стандарт часто відноситься до «середніх» і «помірних» значень; і діапазон зростання описує середню і помірну собаку. Не варто думати, що собаки середнього розміру краще великих або дрібних собак в стандартні визначені межі. Ніякої переваги не варто віддавати високим, середнім або низькорослим собакам, а вага завжди повинна бути пропорційно зросту. Однак, якщо у вас є які-небудь сумніви щодо стандартної висоти собаки, будь ласка, виміряйте його. Ви можете бути здивовані, наскільки далеко від верхньої висоти собака здається «високою», і це може змінити вашу думку про інших собак на рингу. Хоча дискваліфікації для собак нижче мінімального зросту немає, це, безсумнівно, дефект. На закінчення слід згадати кілька речей при прийнятті остаточного рішення в рингу. Сибірська хаскі ніколи не повинна бути потужною, «будь-які ознаки зайвої кістки і ваги повинні бути покарані». Запитайте себе, чи є собаки, яких ви обрали, спортивними, здатними бігти від 100 до 200 миль на день, день за днем. Виберить тих, хто може [1,20,28].

На рисунку 2 та 3 наведені правильні пропорції до стандартних: довжина тіла трохи вище висоти в холці, висота ноги в лікті трохи більше глибини тіла. Зелені лінії - це довжина корпусу. Червоні лінії - це висота передньої ноги. Рухи хаскі повинні бути збалансованими: ноги зустрічаються під центром тіла, голова нахилена вперед, передні ноги торкаються землі приблизно під носом, передні і задні кінцівки торкаються землі під кутом, що призводить до максимальної

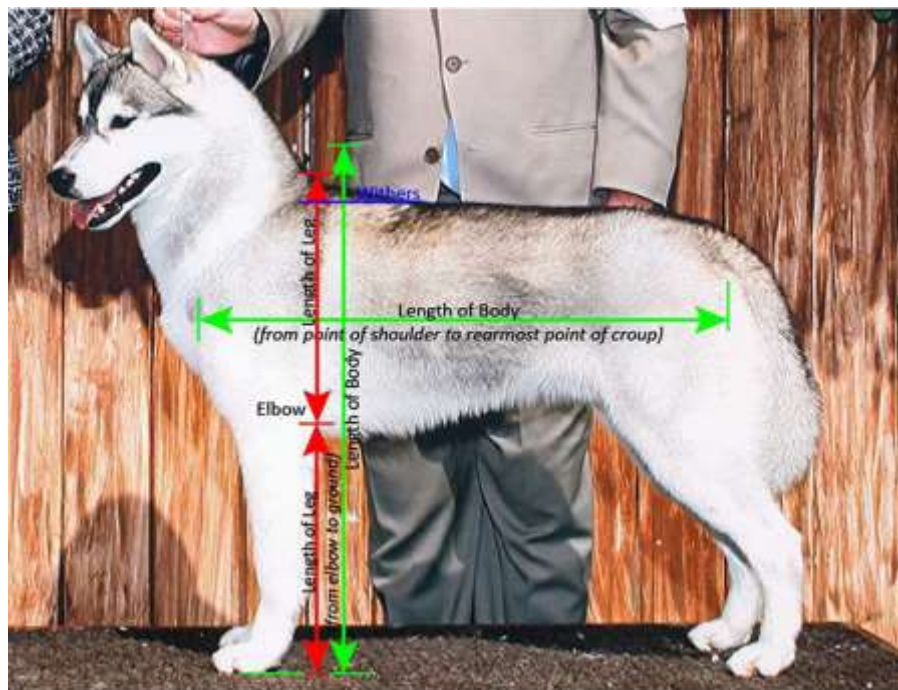

Рис.2. Пропорції сибирського хаскі

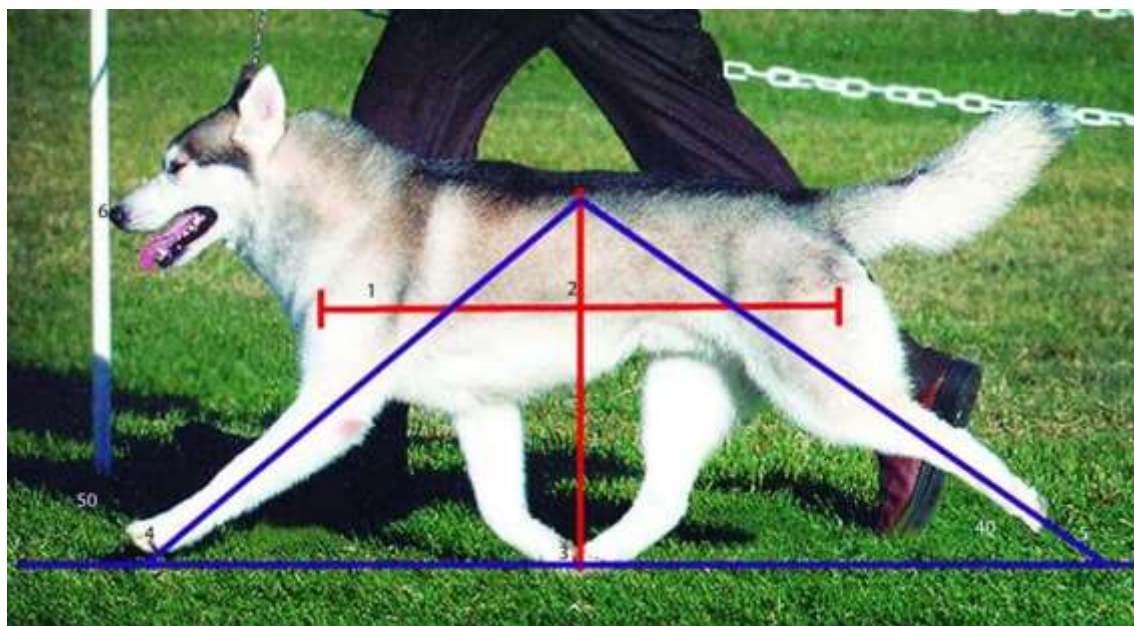

Рис.3. Пропорції сибирського хаскі в русі

ефективності. Горизонтальна червона лінія (1) - довжина тіла собаки. Вертикальна червона лінія (2) розташована точно в центрі довжини тіла собаки. Саме на цій лінії

вони зустрічаються під корпусом стопи (3), якщо собака правильно складена. Дві фіолетові лінії формуються ногами собаки (4, 5) в максимальній фазі відкриття і контактують з землею під заданими кутами. Передня лапа (4) повинна торкатись землі приблизно під носом собаки (6), голова ледь опущена и витягнута вперед. Якщо собака правильно складена, кути, що утворюються між ногами і землею, будуть комплементарними, тобто складати в сумі 90 градусів. Тут кут, утворений передньою ногою складає 50 градусів, кут, утворений задньою ногою складає 40 градусів, що в цілому складає 90 градусів [1,13,20,27,28].

1.3. Їздовий спорт як критерій оцінки робочих якостей хаскі

Їздовий спорт - вид спорту, в якому спортсмени (гонщики, каюри) змагаються між собою на сніговій або ґрунтовій трасі, використовуючи спеціальний спортивний інвентар (лижі, пулку, нарту, велосипед) і тяглову силу собак – від однієї до 20, в залежності від дисципліни і дистанції. У міжнародних організаціях дисципліни в їздовому спорті поділяються на зимові (гонки по снігу) і безсніжні (off-snow або dry-land)

До зимових відносяться:

1) гонки на собачих упряжах з нартами на різні дистанції: спринт (4 собаки, 6 собак, 8 собак, необмежений клас); середня дистанція 40-100 км.; довга дистанція 100 + км. (змагаються лише чоловіки); багатоденна гонка (чоловіки і жінки змагаються спільно, без розділення при визначенні місць).

2) пулка - гонки лижників з собаками (від 1 до 4-х), запряженими в пулку (маленькі сані); змагання і визначення місць між чоловіками і жінками проводиться окремо.

3) скіджорінг — гонки лижників з собаками (від 1 до 2-х);

До безсніжних відносяться (Dry-land):

- 1) гонки на собачих упряжах з картами (спеціальні візки);
- 2) байк-джорінг - гонки велосипедистів з собакою (чоловіки і жінки змагаються спільно, без розділення при визначенні місць);
- 3) кані-крос - гонки бігунів з собакою (змагання і визначення місць між чоловіками і жінками проводиться окремо); 4) скутерінг - гонки спортсменів на самокаті з собаками (від 1 до 4х) [4,6,10].

Цей спорт виховує любов до тварин, терпіння, завзятість, уміння не зупинятися на досягнутому. Звичайно, будь-який вид спорту - передбачає величезну роботу, в їздовому спорті вона подвійна, оскільки у відмінній спортивній формі треба бути не лише людині, але і собаці. Собаки повинні знати всі команди — початок руху, вперед, вліво, вправо, швидше, стояти та ін. — чути і слухатися їх. А це — довгий час тренувань і роботи, причому і влітку, і коли випадає перший сніг. Найголовніше - починати тренування з невеликих навантажень, поступово збільшуючи їх.

Основним критерієм оцінки робочих якостей сибірського хаскі є швидкість долаття певної дистанції, та за результатами подолання траси – рейтинговий бал. Змагання з їздового спорту проводяться під патронатом декількох громадських організацій. 09 жовтня 2014 року було затверджено Положення Національного Клуба Північних Їздових Порід, чия діяльність розповсюджується на всю територію України.

Найбільш придатні регіони в Україні для зайняття їздовим спортом переважно є північні та східні регіони, завдяки своєму клімату та рельєфу [4,8,9].

В таблиці 1.1 наведені основні вимоги, які пред'являються до учасників, що реєструються на змагання за відповідним видом спорту. За кожним видом є обмеження за віком спортсменів (каюрів), які допускається до старту в певній групі, а також обмеження за кількістю собак в упряжці [10] .

Таблиця 1.1

Вікові групи та вимоги до дисциплин змагань з ізового спорту

Вікові групи	Дисципліна	Кількість собак для даної вікової групи	Дистанція
снігові дисципліни			
11-13 років (діти)	упряжки, скіджоринг	не більше 2х собак в упряжці, не більше 1ї собаки в скіджорингу	спринт
14-17 років (юніори)	упряжки, скіджоринг	не більше 4х собак в упряжці, не більше 1ї собаки в скіджорингу	спринт, середні дистанції
18 років та більше	всі дисципліни	всі класи	всі дистанції
безснігові дисципліни			
11-13 років (діти)	канікросс, скутер/самокат, велосипед	не більше 1 собаки	до 2-ти км
14-17 років (юніори)	всі дисципліни	не більше 2 собак	всі дистанції
18 років та більше	всі дисципліни	всі класи	всі дистанції

1.4. Сучасний стан породи в Україні

Основна поява породи сибірської хаскі в Україні було на початку 2000 року. Перші представники породи в основному імпортувалися з країн СНД і Польщі.

Коли порода почала набирати все більш шанувальників серед заводчиків з'явилися собаки з США, Європи, Канади, ПАР.

Серед перших українських розплідників, які почали займатися породою, слід згадати розплідники «S OSTROVA OTRADA» (власник Кищенко В., Київ), «Nordic Challedger» (Київ), зараз ці перші розплідники не грають ролі в розвитку породи в Україні. Тем не менш саме вони дали старт розвитку породи в нашій країні.

Завдяки першим випробуванням і помилкам українські селекціонери розділилися на декілька груп: деякі привозили цуценят в свої розплідники з провідних розплідників світу, але не завжди це приносило очікуваний результат; інші - вже імпортували в свої розплідники дорослих виробників, що допомогло за досить короткий проміжок часу отримати якісне потомство; третє - взяли в оренду відомих виробників і таким чином влили в їхні лінії якісну кров; ну хтось просто займався (і, на жаль, кількість таких розплідників тільки збільшується) комерцією, відтворюючи чіткий плембрак і не покращуючи поголів'я.

До початку повномасштабної війни среди заводчиків хаски по всьому світу найбільш відомим з України були собаки з розплідників: «Taun Forest» (Ірпінь), «Shaggy Land» (Кропивницький), «Chamonix Deus» (Херсон), «Wood Mark» (Київ) [24,29].

Окремо хочеться відзначити собак, що належать р-ку «De Tivervall» м. Київ: Liska Cara Taun Forest стала чемпіоном Європи в Києві в 2017 році, Jump De Tivervall в 2017 став чемпіоном Європи серед юніорів в м.Київі в 2017 році, Queen of Vanilla Snow Della Contea Del Nord - стала переможцем Всеукраїнського топ-рейтингу собак України 2019 р., абсолютний переможець параду чемпіонів КСУ у дорослому класі та ТОП-собака року 2020 р., Winter Melody If I Only Had a Brain, в співласності з р-ком, - виграв Перший Онлайн Юніорський Парад Юних Чемпіонів 2020 і вийшов у півфінал, 2021 році переможець 5-ї групи Всеукраїнського рейтингу

ТОП-собак посів 6 місце в загальному рейтингу переможців, у 2022 році він став чемпіоном світу 2020 року в Іспанії, а також став Чемпіоном Світу 2023р. А в 2024 році в Хорватії він знов здобув цей титул тричі поспіль. Це єдиний пес хаскі, котрий став ТРИ РОКИ ПОСПІЛЬ Чемпіоном Світу.Can't Get You Out of My Head De Tivervall м.Київ, у віці 2 років, став чемпіоном Європи на EDS 2023 в Данії.

В останні роки серед найпопулярніших українських плідників можна відзначити Big Footprint's Poker Chip (р-к «White Land», м.Київ), Romeo Shik Crystal of Victory (р-к «Champagne Diamond» м.Дніпро), Chamonix Deus Everybody Lives Him (р-к «Chamonix Deus» (м.Херсон), а також Husky Haven UnitedSexy Boyz (р-к «Shaggy Land»,м.Кропивницький) - виробник чемпіонів. Ці пси на різних суках передавали найкращі свої якості, що значно покращило поголів'я собак як в Україні так і закордоном. [24, 29].

Вибух моди і перенасичення ринку цуценятами хаскі призвело до того, що дуже багатьох з них спіткала найсумніша доля, деякі стали жертвами людської неробства, сиділи на повідку, інших просто викинули на вулицю або усипили, треті були розстріляні після нальоту на курник... На щастя з цього моменту бум навколо породи поступово вщухав, собаки стали розводити ті, хто дійсно захоплений ними. Як показує історія, всі звернення до неосвічених і довірливих людей, яким ще належить «зануритися» в проблеми непридатності для їхнього способу життя марна. Залишається тільки сподіватися на відповідальність і совість заводчиків, які займаються розведенням хаскі. Від них залежить, скільки і яких цуценят народиться і хто їх отримає.

Мода вплинула на зовнішній вигляд хаскі: з'явилося помилкова думка, що хаскі ділиться на два види - робочі і виставкові собаки. Виставкові собаки характеризуються більш компактною статуєю, коротким тілом, у них помірно виражені кутові зчленювання. Робочі хаскі мають довший тулуб, чітко визначені кути, менше схожі на плюшеву іграшку і більше схожі на вовка. Це поділення перш

за все розповсюджують недоброякісні заводчики, які таким чином пояснюють велику різницю у вигляді собак серед породи, і свою цінову позицію. Однак серйозні заводчики вибирають такий напрямок в розведенні, щоб їх собаки були однаково успішні і на виставках і в змаганнях.

Останнім часом все частіше на виставках віддають перевагу представникам середнього і ніжче середнього зросту. На мій погляд, недолік цього вибору в тому, що хаскі перетворюють в «декоративну собаку-компаньйона», забуваючи про те, що собака повинна не просто бігати в санях, але і тягнути навантаження.

Сьогодні ситуація в Україні неоднозначна. З одного біку, заводчикам вдалось сформувати якісні лінії, які в рінгах так і в їздовом спорті показують гарні результати, наприклад собаки розплідника «Taun Forest». А з іншого боку - розведенці, які своїми низькими цінами та підходом «головне це голубі очі» нівелюють усі досягнення добросовісних заводчиків.

Але незважаючи на повномасштабну війну в нашій країні заводчикам вдалось зберегти якісне поголів'я, та привезти якісних представників породи. Це підтвердив Чемпіонат Світу 2024, якій нажалі проходив не в Києві, а в Хорватії. Всього в породі хаскі було зареєстровано 192 собаки.

Чемпіоном Світу 2024 року став ,як було сказано вище, Winter Melody If I Only Had a Brain, в співласності р-к «De Tivervall» м.Київ.

Юним Чемпіоном Світу 2024 став пес українського походження Stacy Drive Domino Effect - заводчик та власник р-к «STACY DRIVE», Кіровоградський район.

Також гарні результати показали інші наші заводчики та власники :

-Сука відкритий клас - Hakuna Vota Yosemite- CAC,R.CACIB та ВіцеЧемпіон- заводчик та власник р-к «Hakuna Vota», м.Дніпро;

- Пес клас юніорів Acooda Of Siberian Lady- оцінка Відмінно-власник Голуб Світлана (м.Одеса);

- Сука, клас Цуценя Una Primera Of Wolves Children Of The Moon-оцінка Велика Перспектива-Довбня Юля (м.Маріуполь (наразі мешкає в Литві)).

Всі ці результати дають надію на покращення поголів'я в породі.

**Рис.4. Українські хаскі на WDS 2024 Загреб Хорватія
(фото Ілона Дідковська)**

1.5. Особливості розведення та проблеми зі здоров'ям сибірських хаскі

Утримання собак породи хаскі, власний досвід та аналіз роботи багатьох розплідників цієї породи показує, що більшість собак мають утримання домашнє (приватний будинок або квартира) утримання. Відношення до цієї породи обумовлено її характерною поведінкою, яка притаманна для північно їзових собак. Головні риси – це активність, допитливість, власна думка. Не можна

використовувати в навчанні цих собак такий саме підхід, як і до службових собак. У них інший світогляд. Це зграйна собака, вона не любить бути на самоті. Можливо саме тому чисельність собак, що мешкає разом з власниками в будинку/квартирі коливається від 2-3 до 10. Більшість розплідників практикує сумісне проживання в вольєрах та будинку, коли на протязі доби собаки знаходяться і там і там, в залежності від зайнятості господарів [14, 17, 18, 21, 22].

Перенасичення ринку «головним блакитнооким» хаскі дуже негативно позначилося на породі. Багато хто робив в'язки собак орієнтуючись тільки на колір очей. Це призвело до збереження різних недоліків анатомії, а також проблем зі здоров'ям.

Сибірські хаскі схильні до спадкових захворювань, тому майбутнім господарям при придбанні милого пухнастого «грудочки» слід впершу чергу уважно вивчити його родовід. Головне, щоб всі тварини в сім'ї були здорові і не мали відхилень. Загалом статистика показує, що пси найбільше страждають від генетичних захворювань.

Спадкові захворювання мають серйозні наслідки для здоров'я і загального благополуччя собак і найчастіше зустрічаються у віці від трьох до п'яти років. До спадкових патологій породи відносять:

Неврологічні захворювання

У категорії захворювань цієї групи найчастіше страждають хаскі від епілепсії, яка проявляється судомою і втратою свідомості, перші напади якої можуть проявлятися у віці 7 місяців і до 3 років. Хвороба невиліковна, але можна зменшити і контролювати кількість нападів медикаментами.

Ще одним серйозним спадковим захворюванням, яке проявляється у літніх хаскі, є дегенеративна мієлопатія, при якій нервова тканина поступово руйнується. Основні ознаки - собака тягне задні лапи, насилу піднімається, повільно рухається.

У міру прогресування захворювання розвивається повний параліч всіх кінцівок. На жаль, методів лікування не знайдено.

Захворювання очей

Хаскі часто страждають від очних захворювань, які можуть бути успадковані до точки повної сліпоти. Існує думка, що найбільш схильні до патологій собаки зі світлими, синіми або «барвистими» очима, але до кінця цей факт не був підтверджен. До найпоширеніших захворювань очей відносяться:

1. Дистрофія рогівки.
2. Катаракта.
3. Первинна глаукома.
4. Прогресуюча атрофія сітківки.
5. Поворот століття (ентропіон).
6. Поверхневий кератит (виразка рогівки).

До поширених специфічних захворювань сибірських лайок відносяться:

- ювенільний параліч гортані - вроджений дефект іннервації м'язових волокон гортані;
- езузинофільну гранулему рота - наявність бляшок на слизовій оболонці рота або шкірі живота;
- спастичний коліт;
- печінкові шунти, які порушують кровопостачання печінки і можуть викликати смерть тварин.
- дисплазія кульшового суглоба

На щастя, в Україні ситуація зі здоров'ям не настільки занедбана, як може здатися. Через те, що розплідників залишилося не так багато, які продовжують розводити хаскі і потенційні виробники чоловічої статі на публіці, заводчикам простіше відстежити, наскільки якісні цуценят дають пси не тільки анатомічно, але і здоровими.

Тому на даний момент можна виділити такі основних захворювання, з якими стикаються хасятники – катаракта та епілепсія. Хоча заводчики і роблять тести на дисплазію, але дисплазія, в різних категоріях, у хаскі в нашій країні зустрічається дуже рідко.

Ще однією проблемою, пов'язаною зі здоров'ям поголів'я, і не тільки в породі хаскі, є «мовчання» заводчиків про проблеми зі здоров'ям своїх собак. Що також не приносить користі породі. [7]

Як вже говорилося вище, розведення за принципом «блакитних очей» призвело до закріплення різних недоліків в анатомії собак, починаючи від відсутності форбруста, коротких лопаток, прямих плечей і закінчуючи високо посадженим хвостовим бубликом, що лежить на спині. Зараз ситуація вже вирівнялася, знову ж таки через зниження популярності породи.

Невелика кількість хороших представників породи на даний момент (якщо раніше у виставках брало участь близько 30 собак, то зараз цю кількістю збирає тільки Головні Київські Виставки), що також призводить до інбридингу в різних ступенях. Але це питання вирішується виїздом за кордон.

Зараз модно мати хаскі забарвлення агуті та білогенних собаки. Частина заводчиків, які привезли в Україну носіїв цих генів, дотримуючись своїх комерційних інтересів не відкривають доступ до в'язок поза своїх розплідників, що знижує приплив нової крові всередині країни.

Ще однією проблемою, з якою стикаються заводчики, є неповні зубна система собак. У стандарті є тільки прикус, який допускає неповні зуби. І при в'язанні багато не звертають уваги на цей фактор. На мою думку, формула зуба також повинна враховуватися при виборі пар [16,23].

Одним з дискваліфікуючих дефектів породи є собача агресія. Тому дуже важливо звернути увагу на психіку собаки, обраної для розведення. Хаскі за своєю природою дуже допитливі і доброзичливі, вони не повинні бути боягузливими, а

особливо коли це боягузтво перетворюється на агресію. Таких собак слід виключити з розведення. Саме тому для захисту неможливо навчити представників цієї породи. Розумна собака, яка вирішує самостійно, - це дуже погана форма безпеки. І якщо вам все-таки вдасться витягнути те, що століттями викорчувалося в цій породі, а саме агресію проти людини, буде тільки гірше! Як потім їй довести, що альфа-зграї це людина, а не вона? Адже вона вас захищає, адже вона тут найсильніша, і якщо додати своє право на власну думку, передбачити поведінку такої собаки нереально, і, як правило, собака стає просто некерованою. А покласти собаку на повідець, для якого рух - це життя, означає зламати її психіку. [7,16,23,25,26]

Як бачимо, проблеми, з якими стикаються заводчики в паруванні, є спільними для всіх порід. Оцінка собаки (тобто дискваліфікація) на виставках допомагає усунути племінні дефекти від розведення, але в іншому розведення і дозвіл на розведення повністю лежить на заводчиках.

РОЗДІЛ 2

МАТЕРІАЛ, УМОВИ І МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ РОБОТИ

2.1. Місце та об'єкт досліджень

Науково-виробничі дослідження проводились на поголів'ї собак зареєстрованих в КСУ України, а також на базі даних Національного Клубу Північних Їзових Порід в Україні.

Всеукраїнська Громадська Організація «Кінологічна Спілка України (далі за текстом - КСУ) є добровільним громадським об'єднанням, яке на основі спільності інтересів об'єднює власників і любителів чистопородних собак. КСУ є повноправним членом МКФ [14].

Діяльність КСУ спрямована на покращення та збереження генетичного фонду чистопородних собак, ведення обліку та створення банку даних.[14]

Національний Клуб Північних Їзових Порід в Україні створено з ініціативи власників собак північних їзових порід, і є добровільним об'єднанням членів КСУ на підставі спільних інтересів для вдосконалення екстер'єрних та робочих якостей собак північних їзових порід, а також збереження та покращення генетичного фонду породних якостей.

Основні напрямки діяльності НК ПП - організація та проведення виставок, снігових та безсніжних змагань з їзового спорту, конференцій, шоу та інших освітньо-розважальних заходів, сприяння та участь у навчально-методичних зборах з питань кінології, племінної діяльності та особливостей утримання порід, а також залучення фахівців щодо регулярних чи періодичних семінарів. [4]

Дослідження проводились на поголів'ї собак породи сибірський хаскі із 9 розплідників, які стоять на обліку у КСУ. Досліджено 42 собаки – 17 псів і 25 сук. Всі тварини належать приватним особам і утримуються в домашніх умовах.

Більшість тварин утримується в вольєрах, що розташовані на подвір'ї приватного будинку. Для утримання собак використовують декілька кабін для мешкання, кількість яких дорівнює кількості собак. Також є досвід, коли в одному павільоні мешкає декілька собак. В кабінах також встановлені теплі будки. Собаки, котрі мешкають в квартирах, обов'язково виходять мінімум 2 рази на день, з дотриманням норм виходу.

Годівля собак проводилась промисловими кормами. Годівля такими кормами є збалансованою за всіма поживними речовинами, які необхідні для росту та нормального розвитку собаки. Доступ до води, при будь якому типі годівлі, цілодобовий.

Догляд за собаками включає в себе періодичне миття тварини, стрижка кігтів, за необхідністю, проведення профілактичних щеплень і обробок від екто- та ендопаразитів.

2.2. Методика виконання роботи

Для оцінки структури поголів'я провівся збір та аналіз статистичних даних 9 (дев'яти) племінних розплідників, що стоять на обліку в Кінологічній Спілці України.

Оцінка екстер'єру тварин проводилась за результатами основних лінійних промірів: висоти в холці, висоти в крижах (крестце), косої довжини тулуба, висоти ноги у лікті, обхвату грудей, обхват п'ястя, ширини грудей, глибини грудей, довжини голови, довжини морди, ширини лоба. Також враховувалась вага та забарвлення та проведені розрахунки індексів будови тіла: індексу формату, індекс високоногості, індекс масивності та костистості за формулами:

$KDT \div BX \times 100\%$; $VHL/BX \times 100\%$; $OG \div BX \times 100\%$, $OG \div KDT \times 100\%$, $OP \div BX \times 100\%$

відповідно, де

КДТ – коса довжина тулубу;

ВХ – висота в холці;

ОГ – обхват грудей;

ОП – обхват п'ястка

ВНЛ - висота ноги у лікті

Оцінка робочих якостей проводилась за матеріалами Національного Клубу Північних Їздових Порід в Україні, а саме відповідно протоколів змагань з їздових видів спорту.

Біометрична обробка одержаних даних проводилась відповідно з методом варіаційної статистики за методиками О.К.Меркур'євої.

Математична обробка статистичного матеріалу проводилась за допомогою ЕОМ з використанням програмного забезпечення фірми Microsoft (операційна система Windows, програма для роботи з таблицями Excel)

РОЗДІЛ 3

РЕЗУЛЬТАТИ ВЛАСНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

3.1. Загальний огляд стану популяції собак породи сибірський хаскі в Україні

Хоча собаки дуже схожі на хаскі були оспіванні в оповіданнях Джека Лондона, популярність собак породи сибірський хаскі в Україні, як і в багатьох країнах, прийшла з виходом в світ різноманітних фільмів, наприклад «Снігові пси», «Білий полон» та ін. Напочатку, да і зараз, багато хто вважав, що ознакою собак породи хаскі є блакитні очі, а якщо очі карі - то це лайки. Потім з розповсюдженням інтернету з'явилося багато контенту, реклами з цими красенями у головній ролі і популярність стала стримкою. Але багато хто був не готов до темперамента і допитливості цих собак, що призвело до їх «паганої» репутації. Через цю загальноприйняту думку, що цих собак неможливо виховати, багато хто не розгледів плюси цієї породи: добразичливість; це ідеальний компаньон для активних людей; безмежна любов, котру вони вміють дарувати; вони вміють бути завжди поруч, але не нав'язуючи себе ; велика перевага цієї породи – відсутність специфічного запаху, котрий притаманний усім собакам, навіть в мокрому стані та багато інших принад.

Перші собаки, які були привезені до України здебільшого були популярного чорно-білого кольору з блакитними очами, і потім вже почали з'являтися на наших вулицях собаки інших забарвлень та кароокі. Пік популярності породи прийшовся на 2012-2015 рік, на регіональних виставках брали участь біля 30 собак. Свого часу, наявність багато прихильників цієї породи призвело до того, що привозились собаки з різних країн , різних ліній, що допомогло в той час розвитку племенної діяльності. Але продаж собак здебільшого «на диван» з часом призвело до припинення перших

українських ліній. Також спад у попиті змусив багатьох заводчиків припинити свою діяльність або перейти до розведення інших порід. Зараз залишились в породі саме ентузіасти-фанати. З 55 розплідників породи, які вказані на сайті КСУ, продовжують свою племенну діяльність не більше 15. Також великий негативний вплив надала війна. Військовий стан привів до закриття розплідників, стерелізації поголів'я, люди вимушені були залишити свої домівки та продати собак закордон, задля їхньої безпеки. І це торкнулось не тільки собак породи сибірський хаскі, а і багатьох інших.

Рис.5. I-Icy Sedna Nordic Challenger, народжена 04.03.2006 в м.Київ, основоположниця розплідника «Siberian Miracle», мультічемпіон

Незважаючи на важкий стан в розвитку племенної діяльності нашої країни через війну, заводчикам вдалося зберегти племенний ресурс. За останні півроку вже народилось біля 10 приплідів, прикладом є приплід розплідника «Siberian Miracle» (рис.6). Також заводчики, котрі вимушено опинились закордоном, змогли ближче ознайомитись з розплідниками інших країн та придбати цуценят нових ліній.

Рис.6. Приплід «М» розплідника «Siberian Miracle»

Скільки наразі собак породи сибірський хаскі нараховується в Україні під егідою системи КСУ сказати важко, тому що багато власників, купляючи цуценя не стають на облік в КСУ. Не існує обліку інформації про собак, які вже померли. Також якщо власники змінюють країну проживання, не завжди знімають собак з реєстрації в КСУ. Варто зазначити про існування «розведенців», які займаються розведенням собак без оформлювання документів на приплоди, які завдають шкоди здоров'ю собак та мають негативний вплив на розвиток породи. Розповсюджені бази по поголів'ю хаскі в Україні, підбору племпар є ресурси <https://rodovody.com/> та <https://siberianhusky.breedarchive.com/home/index/> [24,29]

3.2. Оцінка за показниками екстер'єру племінного поголів'я собак породи сибірський хаскі в Україні

Метою «племінного розведення» є здорове потомство. Для уникнення народження хворих собак слід використовувати результати ДНК-тестів на спадкові захворювання. Собаки, які доведено є носіями моногенно рецесивно спадкового важкого захворювання, можуть паруватися виключно із собаками, які, згідно з отриманими та підтвердженими результатами відповідних тестів, не несуть алель тієї ж хвороби.

На відмінну від простого розмноження, поняття «племінне розведення» означає, що до спаровування одна з одною допускаються тільки ті тварини, від потомства яких можна очікувати якостей, максимально наближених до мети племінного розведення. До племінного використання в системі КСУ допускаються фізично та клінічно здорові чистопородні собаки з яскраво вираженим породним типом, екстер'єрні якості, поведінка і темперамент яких відповідають стандарту своєї породи, та які мають родоводи КСУ або організацій – членів чи контрактних партнерів МКФ, які зареєстровані в Племінній Книзі чи Додатку до Племінної Книги країни-члена чи контрактного партнера МКФ. [14]

Важливим елементом розведення є добір або селекція.

Для успішного добору існують певні основоположні передумови:

- Біологічна ознака, яка підлягає зміні, повинна передаватися у спадок, тобто мати генетичну базу. Ступінь успадкованості має бути досить високим. Селекція з метою племінного розведення - обов'язковий засіб для сприяння розвитку бажаних ознак і якостей або для витіснення небажаних. З потомства племінних тварин до племінної роботи повинні допускатися тільки ті, які за своїми ознаками і якостями найбільшою мірою відповідають поставленій меті розведення або за характером і зовнішнім виглядом стандарту. Чи покращуємо ми породу, чи підтримуємо ми її

відповідно до сучасного рівня розвитку, чи погіршуємо її, залежить від добору племінних тварин. Тому селекція - це основа для будь-якого можливого або допустимого прогресу в розведенні. Важливим базовим елементом розведення є добір здорових і відповідних типу представників породи.

- Племінна база породи має бути досить об'ємною. За маленької племінної бази суворий добір часто може заподіяти серйозну загрозу існуванню і складу породи. І в цьому разі необхідні селекційні заходи можливі та здійсненні тільки в поетапній формі протягом тривалого періоду. Для збільшення успіху селективного добору і, таким чином, збільшення прогресу в племінному розведенні необхідно підвищувати вимоги до собак, що використовуються для подальшого розведення.

Характеризуючи племінні якості поголів'я собак породи сибірський хаски можна відзначити їх високий екстер'єрний рівень (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Загальна статистика екстер'єрної оцінки відповідно присудження титулів

Титули	Кількість, гол	%
Всього розглянуто собак	42	100
Без титулів	11	26
Юний Чемпіон	19	45
Кандидат в Чемпіони хоча б 1 країни	3	7
Чемпіон 1-ї країни	12	28
Чемпіон 2-х країн	5	12
Чемпіон 3-х країн	5	12
Чемпіон більше 3-х країн	4	10
Інтер Чемпіон	7	17
Чемпіон або Віце Чемпіон Міра	3	7

З експонованих на українських або закордонних виставках основна їх частина має найвищу оцінку «відмінно» та титули Чемпіонів або кандидатів в національні чемпіони, міжнародні чемпіони та кращі представник породи в різних вікових категоріях.

Як ми бачимо, ті собаки, що приймають участь в виставках, мають дуже високе оцінювання не тільки в нашій країні, але також і закордоном.

45% мають титули Юний Чемпіон, 28% - закрили титули Чемпіонів серед дорослих собак в одній країні, 10% стали Чемпіонами більше ніж в 3-х країнах світу, що свідчить про гідний рівень екстер'єру поголів'я.

17% респондентів мають титул ІнтерЧемпіон (C.I.B.), для отримання цього титула потрібно отримати в 3-х різних країнах під 3 різними суддями 4 CACIB (Кандидат в міжнародні чемпіони з екстер'єру).

Якісна робота наших заводчиків знайшла свою оцінку і на Чемпіонаті Світу 2024, де собаки українського розведення стали Юним Чемпіоном Світу серед псів та Вице Чемпіоном серед сук. І той факт, що ці собаки залишаються в нашій країні в розплідниках і будуть робити свій внесок в подальший розвиток породи, не може не радувати.

В цей саме час багато собак взагалі не приймають участі в виставках і не мають оцінювання. Багато власників не розуміють сенсу та не мають бажання відвідувати кінологічні заходи.

Відповідно до Племінного положення КСУ, до племінного розведення допускаються ті собаки, які отримали на племінному огляді або сертифікатних виставках відповідні оцінки за екстер'єром, внесені в Племінну книгу, та мають дійсний на момент парування племінний сертифікат.

Для породи сибірський хаскі сертифікати медичного обстеження не є обов'язковими, але відповідальні заводчики перед паруванням проводять

обстеження на дисплазію, локтьового суглоба та офтальмологічне обстеження (рис.7).

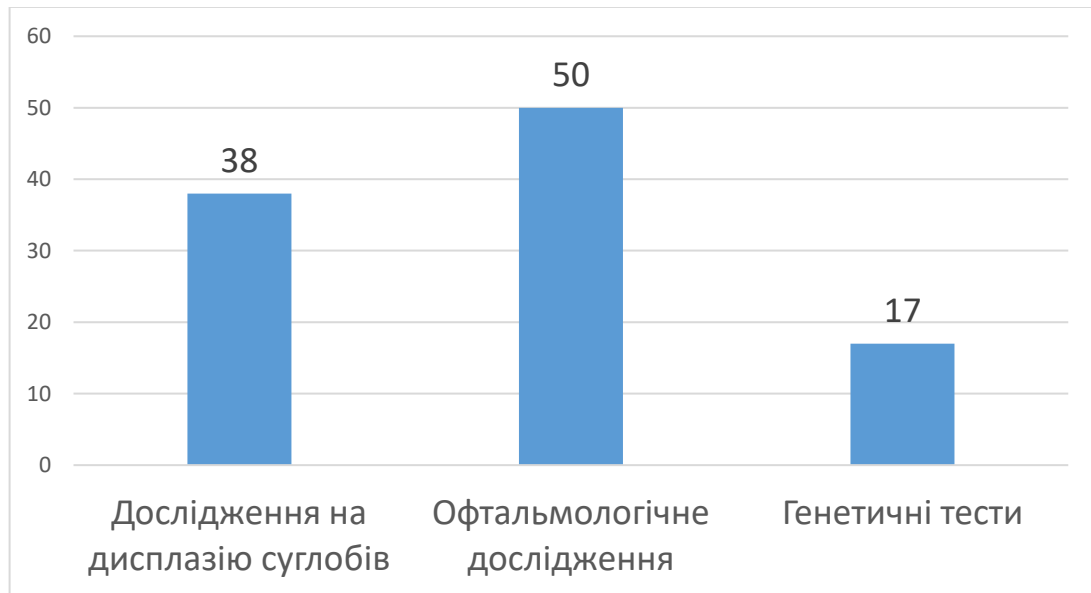

Рис.7. Ветеринарні та генетичні обстеження, %

З розглянутих собак обстеження на дисплазію мають -38%, офтальмологічне обстеження - 50%, а також 17% - інші генетичні обстеження. Що доводить відповідальність заводчиків.

Хаскі за стандартом мають розтягнутий формат, тобто індекс формату повинен бути більше 110%. Це високоногі собаки. Показник масивності і щільності кісток свідчать про те, що собака з міцною кісткою і розвиненим тулубом.

Для сибірської хаскі одним з важливих пропорцій є:

- коса довжина тулубу довжиною трохи більше висоти в холці;
- відстань від кінця носа до початку черепа повинна дорівнювати відстані від початку морди до потилиці, тобто довжина морди повинна бути половиною довжини голови. Груба голова - недолік цієї породи, а також занадто легка і ніжна голова. В дослідницькій групі на різних плідниках ми спостерігаємо слабку мінливість ($Cv \leq 5\%$) та середню ($Cv=5-15\%$).

Середні показники лінійних промірів дослідженого поголів'я собак наведені в таблицях 3.2 та 3.3, аналіз індексів тілобудови в таблиці 3.4.

Таблиця 3.2

Середні показники основних промерів тілобудови собак породи хаскі КСУ

Показник	Пес	Сука
п	17	25
Середня вага, кг	25.29	21.32
	від 19 до 32кг	від 18 до 27
Висота в холці, см	57.91	53.44
	від 55 до 63	від 51 до 56
Висота в крижах (крестце), см	56.35	51.96
	від 53 до 61	від 47 до 56
Коса довжина тулубу, см	65.41	60.76
	від 59 до 77	від 52 до 68
Висота ноги у лікті, см	32.74	28.64
	від 31 до 37	від 26.5 до 32
Глибина грудей, см	29,59	26.90
	від 25 до 33	від 26.5 до 34
Обхват грудей, см	74.12	67.92
	від 66 до 85	від 62 до 76
Ширина грудей спереду, см	21.03	16.30
	від 16 до 26	від 11 до 23
Обхват п'ястка, см	12.97	11.50
	від 11 до 14	від 10 до 13
Довжина голови, см	22.59	20.56
	від 19 до 26	від 16 до 23
Довжина морди, см	10.44	9.58
	від 9 до 12	від 8 до 10,5
Ширина голови у вилицях (скулах), см	16.00	14.66
	від 11 до 19	від 12 до 19

Таблиця 3.3

**Статистичні показники основних промерів тілобудови
собак породи хаскі КСУ**

Показник		Пес	Сука
n		17	25
Середня вага, кг	M±m	25,29±0,78	21,32±0,43
	Cv, %	12,64	10,20
Висота в холці, см	M±m	57,91±0,47	53,46±0,35
	Cv, %	3,37	3,26
Висота в крижах (крестце), см	M±m	56,35±0,58	51,96±0,47
	Cv, %	4,25	4,50
Коса довжина тулубу, см	M±m	65,41±1,12	60,76±0,82
	Cv, %	7,05	6,76
Висота ноги у ліктя, см	M±m	32,74±0,41	28,64±0,31
	Cv, %	5,18	5,39
Глибина грудей, см	M±m	29,59±0,86	26,90±0,56
	Cv, %	11,95	10,32
Обхват грудей, см	M±m	74,12±1,29	67,92±1,04
	Cv, %	7,20	7,63
Ширина грудей спереду, см	<u>M+m</u>	21,03±0,83	16,30±0,71
	Cv, %	16,18	21,87
Обхват п'ястка, см	M±m	12,97±0,21	11,50±0,15
	Cv, %	6,74	6,64
Довжина голови,	M±m	22,59±0,47	20,56±0,36
	Cv, %	8,58	8,66
Довжина морди, см	M±m	10,44±0,23	9,58±0,13
	Cv, %	9,26	6,85
Ширина голови у вилицях (скулах),	M±m	16±0,53	14,66±0,49
	Cv, %	13,67	16,55

Для сибірської хаскі одні з найважливих пропорцій є:

- коса довжина тулубу повинна бути трохи більше ніж висота в холці- як ми бачимо, середне значення для псів $65,41 > 57,91$, для сук $60,76 > 53,44$, що також доводить розтягнутий формат.

- відстань від кінця носа до початку черепа повинна дорівнювати відстані від початку морди до потилиці, тобто довжина морди повинна бути половиною довжини голови. Груба голова - недолік цієї породи, а також занадто легка і ніжна голова. Середні показники довжини голови до довжини морди для псів 22,59 до 10,44, та для сук 20,56 до 9,58 – наближені до цих пропорцій.

Згідно стандарту породи зріст псів: 53,5 - 60 см в холці, сук: 50,5 - 56 см. Середні показники для псів 57,91 см, та для сук 53,44см- знаходяться в цих межах.

Таблиця 3.4

Індекси тіло будови собак породи хаскі КСУ, %

№	Показники		Пси	Суки	Середні по породі
1	n		17	25	42
2	Індекс формата	$M \pm m$	112,87+1,30	113,65+1,34	113,34+0,95
		$C_v, \%$	4,75	5,89	5,41
3	Індекс високоногості	$M \pm m$	56,53+0,55	53,58+0,5	54,78+0,43
		$C_v, \%$	4,03	4,71	5,13
4	Індекс масивності	$M \pm m$	127,99+1,99	127,10+1,90	127,46+1,37
		$C_v, \%$	6,4	7,48	6,98
5	Індекс костистості	$M \pm m$	22,43+0,44	21,63+0,30	21,89+0,26
		$C_v, \%$	8,02	6,94	7,60

За стандартом породи вага для псів повинна бути 20.5 - 28 кг, для сук: 15,5 - 23 кг. Середні значення псів 25.29кг, сук - 21.32кг, також знаходяться в межах стандарту.

В дослідницькій групі на різних представниках з різними родовідами, ми спостерігаємо слабку мінливість ($C_v \leq 5\%$) та середню ($C_v = 5-15\%$), що вказувало на однотипність поголів'я.

Згідно стандарту породи хаскі мають розтягнутий формат, тобто індекс формату повинен бути більше 110% - цьому критерію відповідають всі собаки фокус групи: індекс формату дорівнює у псів - $112,87 \pm 1,30$, у сук - $113,65 \pm 1,34$. Суки більш розтягнуті, що пояснюється їх дітородною функцією.

Індекс високоногості більш 50% : у псів $56,53 \pm 0,55$, у сук $53,58 \pm 0,5$ – доводить, що собаки високоногі. Це впливає на виконання їх призначення – бігти та тягти вантажі.

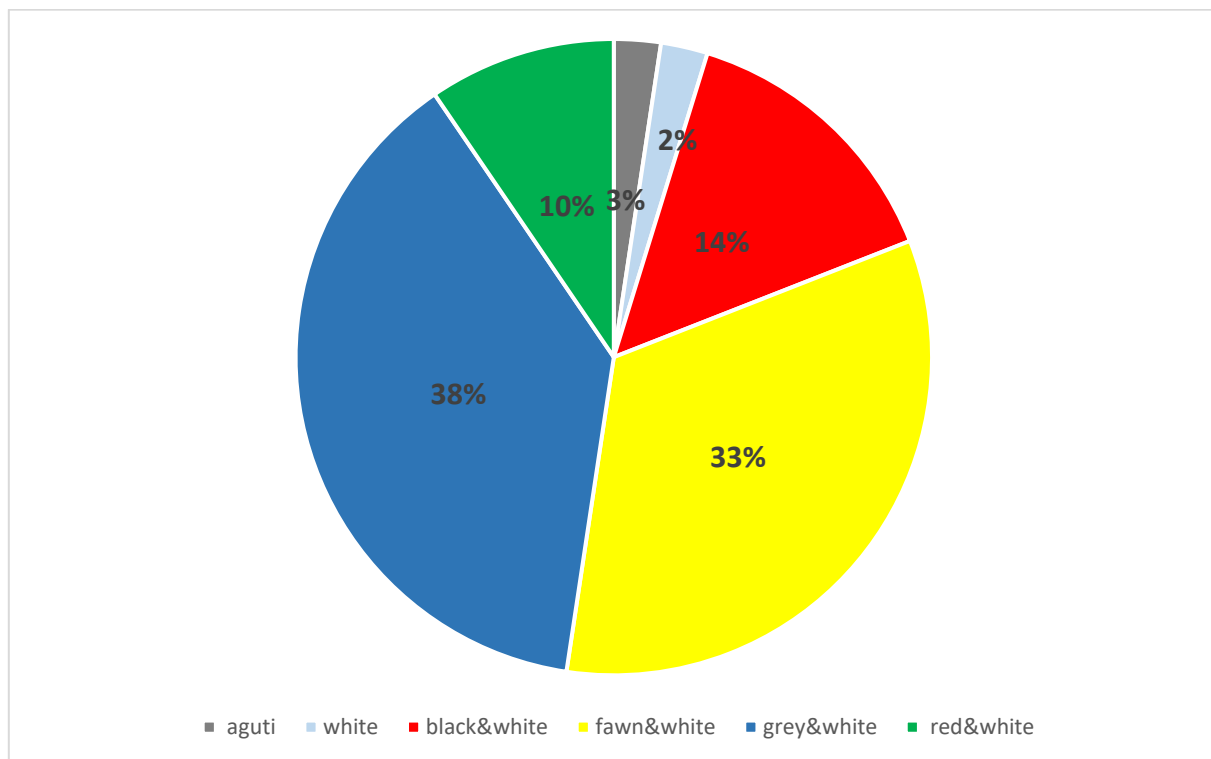

Рис.8. Діаграма розподілу за забарвленням поголів'я сибирського хаскі, %

Показник індекса костистості більш 20 ($22,43 \pm 0,44$ пси, та $21,63 \pm 0,30$ суки) показує гарний розвиток та щільність кісток, а також свідчить про те, що собака з міцною кісткою. Пси більш міцні, ніж суки, що також є нормою.

Індекс масивності у псів $127,99 \pm 1,99$, у сук $127,10 \pm 1,90$ - вказує на гарно ровинений міцний тулуб.

Як ми бачимо з діаграми розподілу по забарвленню (рис.8), наразі найбільш розповсюджені забарвлення сіро-білі (grey&white) -38% та палеві (fawn&white)-33%.

3.3. Оцінка за робочими якостями сибірського хаскі в Україні

З 2015 року почали проводитись змагання (36 захода) з їздових видів спорту. Нажаль з початком повномасштабної війни змагання не відбуваються. Спад кількості змагань в 2020 році пов'язан з заборонаю на заходи під час пандемії.

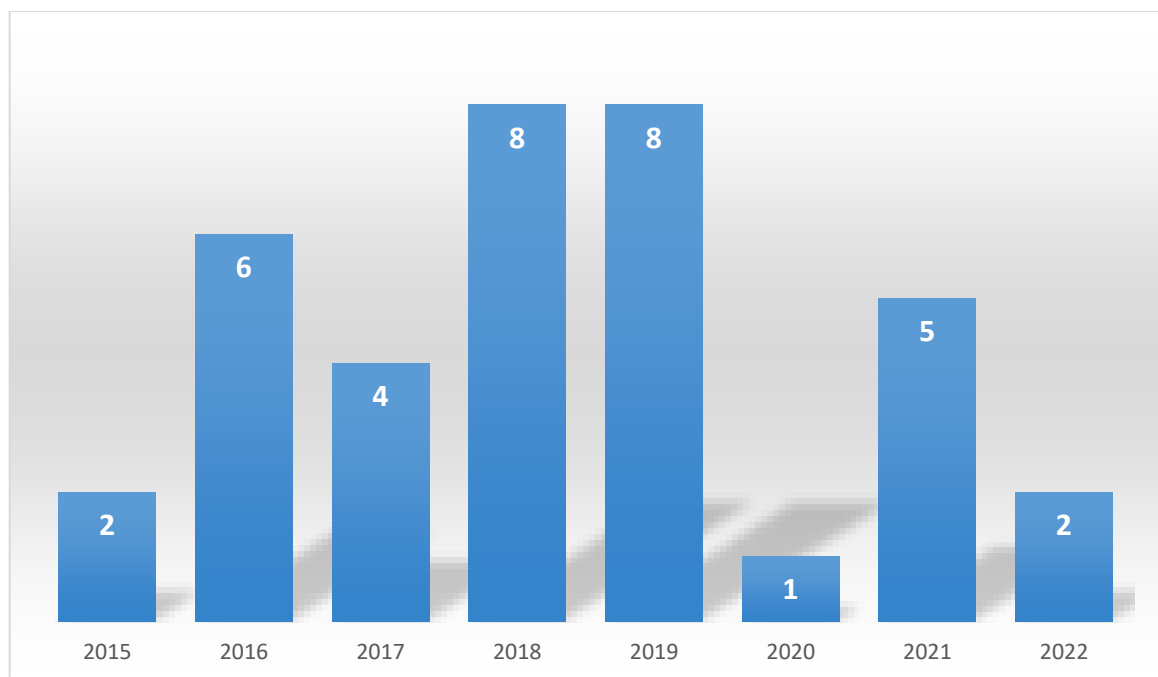

Рис.9. Кількість заходів з їздового спорту в КСУ

Пік по кількості проведених змагань приходить на 2018 та 2019 рік по 8 заходів на рік. Але через пандемію вже в 2020 році було проведено лише одне змагання. А через початок повномасштабної війни за два роки не було проведено жодне. І навіть після закінчення війни, проведення змагань буде ускладнюватись через велику кількість замінованих територій в нашій країні.

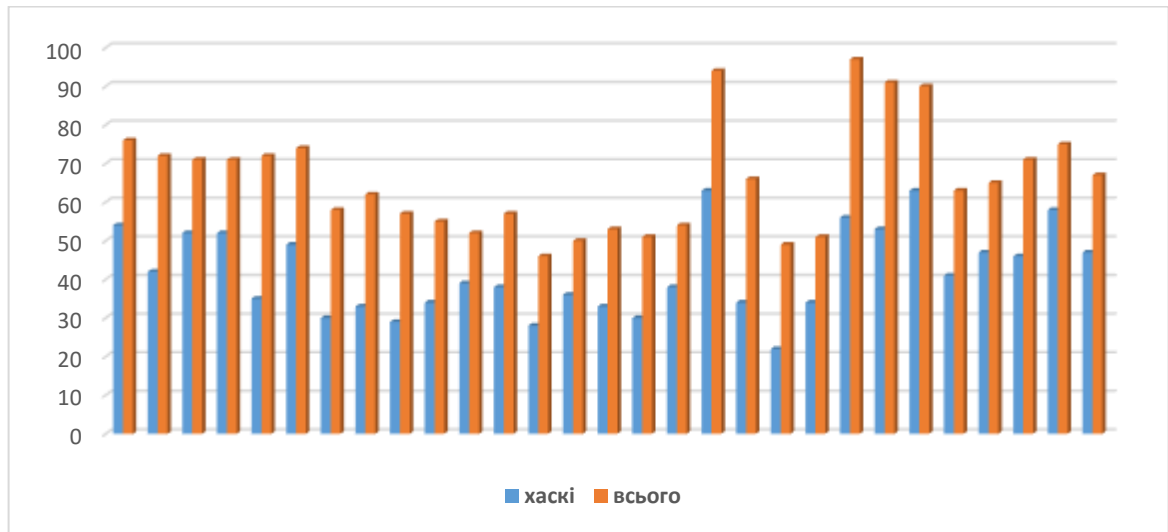

Рис.10. Порівняльна кількість учасників змагань різних порід, гол.

Як ми можемо побачити, серед учасників змагань досить вагому частину складають спортсмени породи сибірський хаскі. Найбільша кількість учасників припадала на 2019 та на 2020 роки, більше 90 (дев'яносто) учасників, серед яких більш ніж 50% представники породи хаскі. Це також можна побачити в кількісній таблиці учасників змагань (таблиця 3.5).

Слід звернути увагу, що показники зі швидкості на змаганнях залежать не тільки від фізичного стану собак, але і від виду дисципліни, пори року, від фізичної форми каюра та від його статі (чоловік чи жінка). Також, серед усіх учасників змагань різних порід, котрі приймають участь, найбільш стабільно вдалий результат показують представники породи сибірський хаскі.

Таблиця 3.5

Учасники змагань з їздового спорту, кількість собак

Змагання	Всього	Хаскі
1	2	3
04.04.2015 - КВІТУЧА ШВИДКІСТЬ 2015	76	54
31.10.2015- ЛИСТОПАД-ДРАЙВ 2015	72	42
26.03.2016- КУБОК КРИВБАСА 2016	71	52
16.04.2016- КВІТУЧА ШВИДКІСТЬ 2016		
30.04.2016- ДНІПРОВСЬКИЙ ДРАЙ 2016		
14.05.2016- МІСЧНИМИ ТРОПАМИ-2016		
22.10.2016- ЛИСТОПАД-ДРАЙВ 2016	71	52
04.02.2017 - СЯЙВО ПІВНОЧІ 2017	72	35
29.04.2017 - КВІТУЧА ШВИДКІСТЬ 2017	74	49
13.05.2017 - ТРАВНЕВІ ПЕРЕГОНИ 2017	58	30
30.09-01.10.2017- ЛИСТОПАД-ДРАЙВ 2017	62	33
08.03.2018- СЯЙВО ПІВНОЧІ 2018	57	29
07.04.2018-КУБОК ВАЛЕРІЯ ПЕТРОВА 2018	55	34
21.04.2018- ВЕСНЯННИЙ ДРАЙЛЕНД 2018	52	39
12-1.05.2018- ТАЄМНИЧИЙ ЛІС 2018	57	38
29.09.2018- VIXIE-TROPY 2018	46	28
13-14.10.2018- ЛИСТОПАД-ДРАЙВ 2018	50	36
17.11.2018- СУМСЬКІ ПЕРЕГОНИ 2018	53	33
19.01.2019- ЗИМОВІ ВИПРОБУВАННЯ 2019	51	30
23.02.2019- ЧЕМПІОНАТ УКРАЇНИ 2019	54	38

Перенос таблиці 3.5

1	2	3
06.04.2019- КУБОК ВАЛЕРІЯ ПЕТРОВА 2019	94	63
13.04.2019- КВІТУЧА ШВИДКІСТЬ 2019	66	34
27.04.2019- DRY KHARKOV 2019	49	22
28.09.2019- VIXIE-TROPHY 2019	51	34
12.10.2019- ЛИСТОПАД-ДРАЙВ 2019	97	56
03-04.04.2020- ПОЛІТЕХНІК-2020	91	53
27.02.2021- СЯЙВО ПІВНОЧІ 2021	90	63
24-25.04.2021- DRIVE KHARKOV 2021	63	41
15-16.05.2021- КВІТУЧА ШВИДКІСТЬ 2021	65	47
25.09.2021- VIXIE-TROPHY 2021	71	46
05.02.2022- WINTER DOGFEST 2022	75	58
06.02.2022-ПІВНІЧНИЙ ВІТЕР 2022	67	47

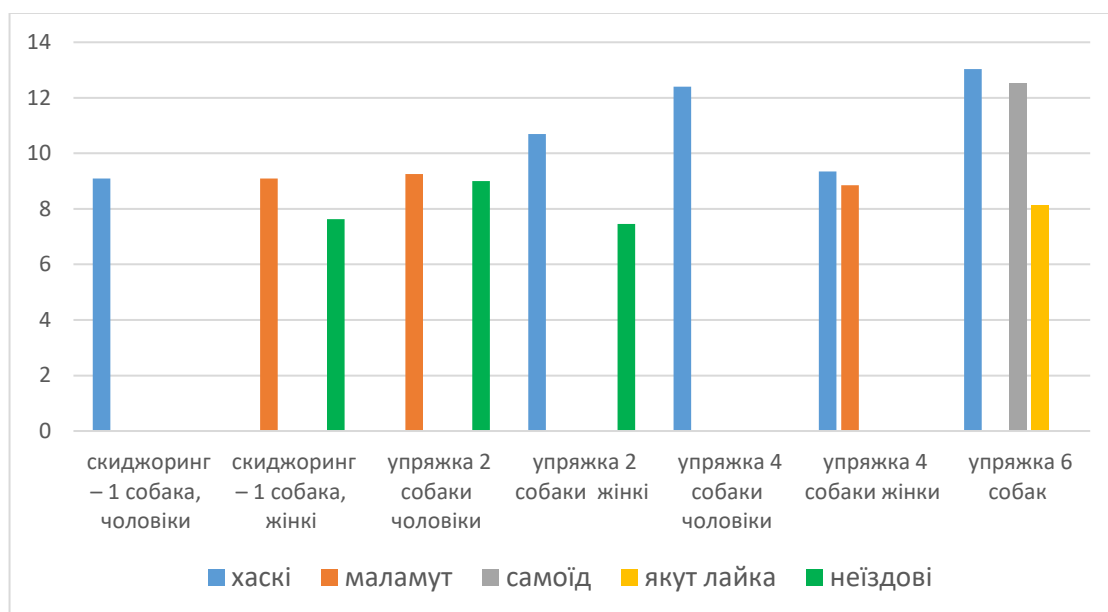

Рис.11. Середня швидкість на змаганнях по сніговим дисциплінам, км/г

Найбільші показники в змаганнях по сніговим дисциплінам показали упряжки на 6 собак – середня швидкість хаскі -13,04км/г, самоїди -12,5км/г, а також упряжки з 4 собак хаскі під керівництвом чоловіків -12,4км/г. Найнижчі показники у упряжки з 2 собак неїзових порід під керівництвом жінок -7,46 км/г та скиджоринг 1 собака неїзової породи+спортсмен жінка-7,63км/г.

На нижче наведеному графіку (рис.12) наглядно можна порівняти середню швидкість хаскі на трасах з літніх дисциплін їзового спорту порівняно до собак інших порід.

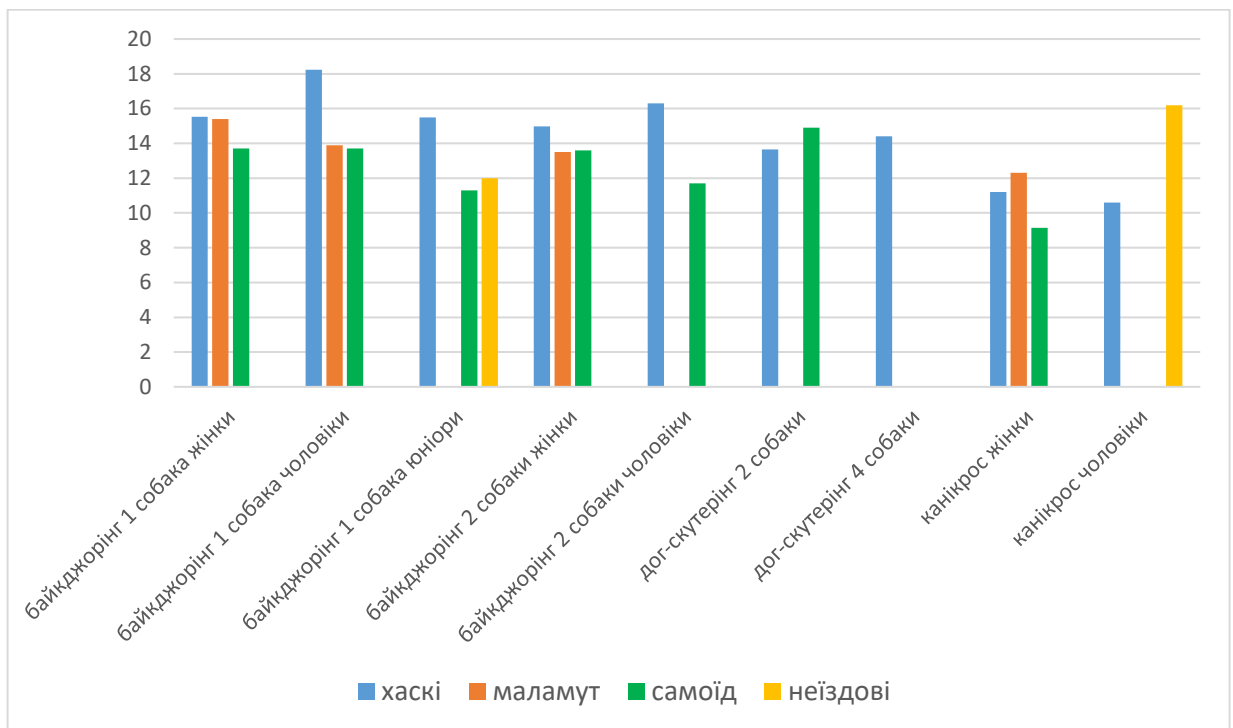

Рис.12. Середня швидкість на змаганнях по безсніговим дисциплінам, км/г

По безсніговим дсциплінам найкращі середні показники показують представники породи хаскі в таких дисциплінах: байкджорінг 1 собака чоловіки- 18,23км/г, байкджорінг 2 собаки чоловіки- 16,3км/г, байкджорінг 1 собака жінки- 15,52км/г, байкджорінг 1 собака юніори-15,5км/г., байкджорінг 2 собаки жінки- 14,98км/г. Тоді як найкращі показники в інших породах : канікрос чоловіки неїзові

породи-16,2км/г; аляскинський маламут-байкджорінг 1 собака жінки-15,4км/г, самоїд - дог-скутерінг 2 собаки- 14,9км/г.

Таким чином бачимо, що серед учасників змагань по їздовим видам спорту досить вагому частину складають собаки породи сибірський хаскі та стабільно показують гарні результати порівняно до інших їздових порід собак.

ВИСНОВКИ

1. Племінна робота з породою ведеться на достатньому рівні, про що свідчать високі оцінки на екстер'єрних виставках не тільки в нашій країні, але також і закордоном, та отримані титули 45% мають титули Юний Чемпіон, 28% - закрили титули Чемпіонів серед дорослих собак в одній країні, по 12 %- стали Чемпіонами 2 та 3 країн, 10% стали Чемпіонами більше ніж в 3-х країнах світу, 17% респондентів мають титул ІнтерЧемпіон (С.I.B.), також собаки українського розведення стали Юним Чемпіоном Світу серед псів та Вице Чемпіоном серед сук.

2. У племінних розплідниках України, що займаються розведенням сибірських хаскі собаки за походженням несуть генеалогічні крові плідників США, Канади, Польщі, Угорщини, Словаччини, Македонії, Румунії, Чехії, Росії, Белорусі. І в цей же час багато країн імпортує наших собак, таких як Франція, Польща, США, Великобританія, Нідерланди, Німеччина, Індія, Італія, Молдова та інші.

3. Аналіз результатів промірів собак та індексів тілобудови показав, що досліджуване поголів'я відповідає стандарту породи, лише деякі особини мають незначні відхилення.

4. Найбільш розповсюджені забарвлення серед представників породи хаскі є сіро-білі (grey&white) - 38% та палеві (fawn&white) - 33%.

5. Серед учасників змагань по їздовим видам спорту досить вагому частину складають спортсмени породи сибірський хаскі та стабільно показують гарні результати.

6. Незважаючи на необов'язковість медичного обстеження для отримання племінного допуску з розглянутих собак обстеження на дисплазію мають - 38%, офтальмологічне обстеження - 50%, а також 17% собак мають інші генетичні обстеження. Що доводить відповідальність заводчиків та їх піклування про здоров'я наступних поколінь.

ПРОПОЗИЦІЇ ВИРОБНИЦТВУ

1. Заводчикам породи приділяти більше уваги робочим якостям собак, розвивати і популяризувати їздовий спорт, як основний вид випробувань робочих якостей сибірського хаскі.

2. Кінологічній Спільноті України спільно з заводчиками породи організувати монопородний клуб сибірського хаскі з метою створення актуальної племінної бази, обробки статистичної інформації за результатами виставок і змагань та сприяння обміном інформації для підбору племінних плідників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Американський клуб сибірських хаскі [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://www.shca.org/the-siberian-husky>
2. Вікіпедія [Електронний ресурс]. Режим доступу https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D1%96_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%BD%D0%B8_%D0%BC%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B4%D1%8F_1925_%D1%80%D0%BE%D0%BA%D1%83
3. ЗООДОМ. Форум о домашних животных (собаки, кошки, лошади, птицы, грызуны, рыбки и др.). Разговор о наших домашних любимцах, дикой природе и экзотических животных [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://zoo-dom.com.ua/forum/viewtopic.php?t=190>.
4. Національний клуб Північно-Їздових порід [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://uaknsb.wixsite.com/club/haski>
5. Номенклатура порід FCI Сибірський хаскі 270 [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://fci.be/en/nomenclature/SIBERIAN-HUSKY-270.html>
6. Олена Полянничко, Вікторія Стінська, Андрій Васюк Їздовий спорт: історія, становлення та розвиток в Україні. Київський університет ім. Б. Грінченка [Електронний ресурс]. Режим доступу https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/842/1/O_Polianishko_V_Stinska_A_Vasyk_ES_GI.pdf
7. Полищук Ф.И., Трофименко А.Л. Кинология: Учебник для высших учебных заведений. К.: Ирпень: ВТФ «Перун», 2007. 1000 с.: ил.
8. Положення КСУ по спортивно-службових породах собак [Електронний ресурс]. Режим доступу https://uku.com.ua/sport_ohotn/sluzh_porody.html

9. Положення про породні клуби Всеукраїнської громадської організації "Кінологічна Спілка України" [Електронний ресурс]. Режим доступу https://uku.com.ua/polozheniya/plem_work/2020/polozh_mono_club.html
10. Правила проведення клубних змагань по ЇС [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://docs.google.com/document/d/1snP5vl8bEhSy4rP42Uvepa0H63olVpb8byRSmW33aq0/edit?tab=t.0>
11. Розплідник Siberian Miracle [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://husky-ua.com/>
12. Розплідник Shaggy Land [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://huskyland.com.ua/istporody.php#ancourdogs>
13. Розплідник Winter Melody [Електронний ресурс]. Режим доступу <http://www.wintermelody.net/sh.html>
14. Сайт КСУ [Електронний ресурс]. Режим доступу http://uku.com.ua/titles/int_ch/index.html
15. Amerikan kennel klub [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://www.akc.org/dog-breeds/siberian-husky/>
16. Arliss Paddock Siberian Husky Facts You May Not Know [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://www.akc.org/expert-advice/lifestyle/fun-facts-siberian-husky/>
17. Benjamin Voorhees Husky Harmony: A Guide to Training and Understanding Your Siberian Husky, 2024, 51page
18. Brittany Boykin Siberian Husky Training - The Ultimate Guide to Training Your Siberian Husky Puppy.2018,167 page
19. Chris Kisko Caroline Kisko Sheila Luxmoore Simon Luxmoore The Complete Siberian Husky Ringpress Books Ltd., 2002 176 pages
20. Donna Beckman Siberian Husky (Doglife Series). Tfh Pubns Inc.2011. 224 pages

21. Mary Meisenzahl The Complete Guide to Siberian Huskies: Finding, Preparing For, Training, Exercising, Feeding, Grooming, and Loving your new Husky Puppy, LP Media Inc, 2019,124 page
22. Mary Robins How to Train a Siberian Husky Puppy: Milestones & Timeline [Электронный ресурс]. Режим доступа <https://www.akc.org/expert-advice/training/how-to-train-a-siberian-husky>
23. Nicky Hutchinson , Helen Wood The Siberian Husky: Your Essential Guide from Puppy to Senior Dog (Best of Breed),2015, Magnet & Steel,148page
24. Pedigree DataBase [Электронный ресурс]. Режим доступа <https://rodovody.com/>
25. Ross D,Clark DVM. Medical, Genetic & Behavioral Risk Factors of Siberian Huskies, 2014. 24 page
26. Siberian Husky Genetics [Электронный ресурс]. Режим доступа <https://www.siberianhuskygenetics.com/>
27. Stephanie Gibeault, MSc, CPDT Meet Two Similar Yet Different Breeds: Siberian Husky and Alaskan Malamute [Электронный ресурс]. Режим доступа <https://www.akc.org/expert-advice/dog-breeds/siberian-husky-vs-alaskan-malamute/>
28. StudFiles The Siberian Husky: An Analysis of the Standard by Three Breeder Judges [Электронный ресурс]. Режим доступа <https://studfile.net/preview/6311127/>
29. The Breed Archive / Siberian Husky [Электронный ресурс]. Режим доступа <https://siberianhusky.breedarchive.com/home/index/>
30. Will Hank The True Story of Togo: Siberian Husky Sled Dog Hero of 1925 Nome Serum Run [Электронный ресурс]. Режим доступа <https://www.akc.org/expert-advice/news/togo-siberian-husky-sled-dog-hero-of-1925/>

Додаток А

Стандарт породи сибірський хаскі

Стандарт FCI 270

Країна походження: США

Дата прийняття на постійній основі в FCI 08.09.1966

Дата публікації чинного стандарту 14.11.2022

Офіційна автентична мова: англійська

Статус: Визнаний на постійній основі

Застосування: їздова собака

Класифікація FCI:

Група 5 - шпіци і примітивні види собак.

Секція 1 - Північні їздові собаки. Без робочих випробувань, згідно з номенклатурою породи FCI.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИД:

Сибірський хаскі - це робоча собака середнього розміру, швидка і легка на ногах вільними і елегантними рухами. Про його північне походження свідчить його помірно компактне і добре одягнене тіло, стоячі вуха і лисячий хвіст. Характерна хода плавна та легка на вигляд. Він відмінно виконує свою первісну функцію в упряжі, перевозячи легкі вантажі з середньою швидкістю на великі відстані. Пропорції його тіла і зовнішнього вигляду відображають основний баланс сил, швидкості і витривалості. Пси породи сибірський хаскі мужні, але ніколи не грубі; суки- жіночні, але без слабкості структури. Сибірський хаскі в хорошій формі, з міцними і добре розвиненими м'язами, не повинна мати зайву вагу.

ВАЖЛИВІ ПРОПОРЦІЇ:

- У профілі довжина тулуба від плечового суглоба до ішіального відбійника трохи вище висоти в холці.

- Відстань від кінчика носа до стопи дорівнює відстані від стопи до потиличного бугра

- Довжина ноги від ліктя до землі трохи більше ніж відстань від ліктя до верхньої частини холки

ПОВЕДІНКА / ТЕМПЕРАМЕНТ:

Характерний темперамент сибірського хаскі доброзичливий і спокійний, але при цьому живий, сибірський хаскі є лідером в природі. Він не проявляє власницьких рис, властивих сторожовим собакам, і не є надмірно підозрілим або агресивним по відношенню до інших собак. Деякий запас стриманості і самооцінки можна очікувати від дорослої собаки. Його розум, лагідність і вдача роблять його приємним і працьовитим супутником.

ГОЛОВА

ЧЕРЕПНА ЧАСТИНА:

Череп: середнього розміру і пропорційний до тіла; злегка округлі зверху і звужується від найширшої точки до очей.

Стоп: Добре виражен.

ЛИЦЬОВА ЧАСТИНА:

Ніс: чорний у собак сірого, рудого і чорного кольору; забарвлення печінки у мідних собак; може бути тілесного кольору у чисто білих собак. Допускається «сніговий ніс» з рожевими жилками.

Морда: Середня довжина і ширина, поступово звужується до мочки носа, на кінці незагострена та неквадратна. Спинка носа пряма від стопа до кінчика носа.

Губи: добре пігментовані і щільно прилеглі.

Щелепи/зуби: Ножицеподібний прикус при змиканні.

Очі: форма мигдалини, помірно розставлені та розташовані трохи косо, що захищає їх від сильного вітру та снігу. Очі можуть бути коричневими або блакитними; допускається різноокість.

Вираз: проникливий, але доброзичливий; зацікавлений і навіть бешкетний.

Вуха: середнього розміру, трикутної форми, близько і високо посаджені. Коли вуха насторожені, вони сходяться так близько біля основи, що їх внутрішні краї стають паралельними один одному. Товсті, добре опушені, зовні злегка опуклі, повністю прямостоячі, з злегка закругленими кінчиками, спрямованими вгору.

ШИЯ: Середня довжина, вигнута і гордо піднята, коли собака стоїть. При руху риссю шию витягують так, щоб голова була винесена трохи вперед.

КОРПУС:

Спина: Пряма і міцна, з прямою верхньою лінією від холки до крупа. Вона середньої довжини, ні кремезна, ні слабка через надмірну довжину.

Поперек: підтягнутий і сухорлявий, вужчий, ніж грудна клітка, злегка опуклий та підтягнутий.

Круп: скошений, але не так круто, щоб обмежувати поштовх задніх кінцівок. Грудна клітина: глибока і сильна, але не дуже широка, найглибша точка знаходиться відразу за ліктьовим суглобом і на його рівні. Ребра добре починаються від хребта, але уплощуються з боків, щоб забезпечити свободу руху.

ХВІСТ:

Добре опушений «лисячий» хвіст, посаджений прямо нижче верхньої лінії, і зазвичай тримається над спиною витонченим серпом, коли собака насторожена. У верхньому положенні хвіст не закручений ні з одного боку, ні розпластаний на спині. Опущений хвіст - це нормально, коли собака спокійна.

Довжина хвоста - його кінчик повинен доходити до виступу скакального суглоба. Хутро на хвості середнє і приблизно однакової довжини з усіх боків, що надає вигляду круглого в розрізі «лисячого» хвоста.

КІНЦІВКИ

ПЕРЕДНІ КІНЦІВКИ При погляді на собаку спереду кінцівки помірно розташовані (ширина долоні), паралельні і прямі. Кістки міцні, але ніколи не грубі і важкі. Довжина ноги від ліктя до землі трохи довше, ніж відстань від ліктя до верхньої точки холки. Прибуткові пальці на передніх кінцівках можна видалити. Коли собака стоїть, лапи передніх кінцівок повинні бути злегка вивернуті назовні – на 10 градусів. Пальці виглядають трохи назовні. Це необхідно для того, щоб при русі центр ваги знаходився на середніх пальцях, а не на бокових.

Лопатки та плечі: лопатка добре нахилена назад, під кутом 30-40 градусів. Плече трохи нахиляється назад від кінця плеча до ліктя і ніколи не перпендикулярно поверхні землі. Лопатка і плече однакової довжини. Відстань між плечима на рівні холки становить не менше 5 см. М'язи і зв'язки, що з'єднують плече з грудною клітиною, сильні і добре розвинені.

Лікті: наближені до тулуба і не закручені всередині, ні закручені зовні.

П'ястковий суглоб: Сильний, але гнучкий.

П'ясті: якщо дивитися збоку, п'ясті трохи скошені

Передні лапи: овальної форми, але не довгі. Лапи середнього розміру, компактний і добре покритий шерстю між пальцями і подушечками. Колодки є жорсткий і товстий. Лапи ні всередину, ні назовні коли собака займає природну позу.

ЗАДНІ КІНЦІВОСТІ: стоячи і дивлячись ззаду, задні

ноги помірно розставлені і паралельні. Dewclaws, якщо такі є, повинні бути видалено.

Верхня частина стегна: Добре мускулиста і потужна.

Колене: Добре зігнуте.

Скакальний суглоб: чітко виражений і посаджений низько до землі.

ЛАПА: Овальна за формою, але не довга. Лапа середнього розміру, компактна і добре опушена між пальцями і подушечками. Подушечки пружні і товсті. Лапи не вивертаються всередину або назовні, коли собака знаходиться в природному положенні.

АЛЮР/РУХ: Характерний алюр сибірської хаскі - рівний та легкий, не вимагає зусиль. Він швидкий і легкий на ногах, а в виставковому рінзі повинен рухатися на вільному повідку у помірно швидкій рисі, демонструючи хороший викид передньої кінцівки і хороший поштовх задньої. При погляді спереду і сзаду, до тих пір, поки сибірський хаскі рухається в кроковій ходьбі, сліди не утворюють єдиної лінії, але в міру збільшення швидкості кінцівки вони поступово сходяться до тих пір, поки подушечки не будуть розміщені на лінії безпосередньо під поздовжньою центральною віссю тіла. Коли сліди лапи збігаються, передні і задні кінцівки виводяться вперед прямо, не вивихаючи лікті ні всередині, ні зовні. Кожна задня нога ступає на слід передньої частини. У міру руху собаки верхня лінія залишається нерухомою і гладкою

ШЕРСТЬ : Шерсть сибірської хаскі «подвійна» і середньої довжини, справляє враження гарного опушення, але не настільки довгої, щоб приховувати чисті зовнішні лінії. Крім того, він водонепроникний. Підшерсток волосся м'який і густий, притиснутий до шкіри, також достатньої довжини, щоб підтримувати остьовий волос. Остьовий волос м'який і прямий і піднят на 30 градусів над шкірою, не жорсткий і не перпендикулярний поверхні тіла. Відзначимо, що допустимо відсутність підшерстя під час линьки. Підрізування вібрисов і вовни між пальцями і навколо лапи дозволяється щоб надати акуратний вигляд. Відповідно, обрізка вовни на будь-якій іншій частині тіла повинна каратися, що

ЗАБАРВЛЕННЯ: Допускаються всі кольори від чорного до чистого білого. Поширені різні маркування голови, включаючи багато візерунків, які не зустрічаються в інших породах. Допускаються всі колірні діапазони: чорний, сірий,

агуті, соболю, рудий і білий. Може бути однотонним. Можна мати декілька відтінків. Вони можуть мати білі маркування. Поширені різноманітні симетричні або асиметричні маркування і візерунки, включаючи пегії. Не слід віддавати перевагу прийнятному кольору, маркування або малюнку. Мармурові або тигрові кольори не допускаються і підлягають дискваліфікації. Мерле визначається як мармуровий ефект темного кольору, плями на світлому тлі того ж кольору і не слід плутати з кольоровою плямою смугастого волосся на білому тлі, як це спостерігається у собак з допустимою пегістю. Тигр визначається як більш темне і світле монохромне аустичне волосся, що утворює вертикальний тигр.

ЗРІСТ І ВАГА:

Зріст: Пес: 53,5 - 60 см в холці. Суки: 50,5 - 56 см в холці.

ВАГА: Пес: 20.5 - 28 кг. Суки: 15,5 - 23 кг Вага пропорційна зрісту.

Розміри, згадані вище, являють собою крайні межі висоти та ваги, і жодне конкретне обмеження не повинно бути кращим. Будь-яка поява надмірної кістки або ваги повинні бути покарені.

РЕЗЮМЕ:

Загальними породними характеристиками сибірський хаскі є середні розміри, помірний кістяк, добре збалансовані пропорції, легкі і вільні рухи, відповідна вовна, приємна голова і очі, правильний хвіст, гарний характер. Будь-який прояв зайвої кістки або ваги, зв'язаний або незграбний алюр, довга або груба вовна слід розглядати як дефекти. Сибірський хаскі ніколи не виглядає настільки важким або грубим, щоб нагадувати важковаговика; однак не такий легкий і крихкий, щоб справити враження спринтера. І пси, і суки цієї породи справляють враження великої витривалості. Крім вже зазначених недоліків, небажані і для сибірського хаскі, як і для будь-якої іншої породи, явні структурні дефекти, загальні для всіх порід, хоча конкретно вони тут не згадуються

НЕДОЛІКИ: будь-які відхилення від наведених вище пунктів повинні бути

вважається недоліком і серйозність, з якою має бути недолік слід розглядати в точній пропорції до його ступеня та його впливу на здоров'я та благополуччя собаки.

Череп: грубий або важкий; занадто витонченні лінії

Стоп: Недостатньо виражений.

Морда: занадто щільна або груба; занадто коротка або довга.

Прикус/зуби: будь-який прикус, крім ножиці

Очі: очі занадто косо або занадто близько посаджені.

Вуха: занадто великі до голови; занадто широко посаджені; не повністю стоять

Шия: занадто коротка або товста шия; занадто довга

Спина: слабка або м'яка; горбата; з похилою верхньою лінією.

Грудна клітина: Занадто широка; «бочкоподібна»; занадто плоскі або слабкі ребра

Хвіст: лежачи на спині або щільно закручений хвіст; занадто багато опушені (з підвісом); занадто низький або високий.

Лопатка: прямовісна або вільна.

Передні кінцівки: М'яка п'ясть; Занадто важка кістка; Занадто вузькій або широкий постав передніх кінцівок; лікті назовні

Задні кінцівки: пряме коліно; постав «корова»; занадто вузький або занадто широкий постав задніх лап.

Лапа: м'які або вільні пальці; занадто великі або жирні; занадто маленькі і тонкі; косолапість або размет.

Рух: короткий крок, гарцююча і часто мінлива хода, незграбна або гойдаюча хода, рух з перетином кінцівок або загребаючі пов'язані рухи.

Вовна: довга, груба або космата вовна; занадто жорстка або занадто шовковиста; обрізка вовни, крім вище названого.

ДИСКВАЛІФІКАЦІЯ ПОРОКІВ:

Агресія або надмірне боягузтво

Пси вище 60 см і суки вище 56 см

Будь-яка собака з чіткими ознаками фізичних або поведінкових відхилень повинна бути дискваліфікована.

Мерль і тигровий візерунки.

ПРИМІТКА:

Пси повинні мати два повних яєчка повністю опущених в мошонку.

Тільки функціонально та клінічно здорові собаки типічні для породи слід використовувати для розведення.

слід використовувати для розведення.

Додаток Б
Різновіди снігових дисциплін їздового спорту

Гонки на собачих упряжках з нартами на різні дистанції

Пулка - гонки лижників з собаками

Скіджорінг — гонки лижників з собаками

Додаток В

Різновіди безснігових дисциплін їздового спорту

Гонки на собачих упряжах з картами та байк-джорінг - гонки велосипедистів з собакою

Байк-джорінг - гонки велосипедистів з собакою

Кані-крос - гонки бігунів з собакою

Гонки на скутері з собакою